26րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 7069 9 ԱՊՐԻԼ 1909 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 1 ՐԷՊ ԻՒԼ ԱԽԷՐ 1327 22 Avril 1909 26me année N. 7069

"ԱՐԵՒԵԼՔ"
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕՅԱՃԵԱՆ
Կ. ՊՈԼԻՍ, ՂԱԼԱԹԻԱ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԸ

Կ. Պոլսոյ համար տարեկան	80	Ղ.օ.
» » վեցամսեայ	45	»
Գաւառներու համար տարեկան	108	»
» » վեցամսեայ	60	»
Օտար երկիրներու համար տարեկան	25	Ֆր.
» » վեցամսեայ	13	

Թղթատարի ծախքը մեր վրայ։

10 ՓԱՐԱ

ԱՐԵՒԵԼՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՌԱՄԿԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

آرەولك
ارمنيجه يومى و سياسى غزته
صاحب امتيازى قره‌كين بوياجيان
درعليه غلطه

AREVELK
JOURNAL ARMÉNIEN
Directeur-Propriétaire
KARÉKIN BOYADJIAN
Cons/ple, Galata

10 PARAS

ՍՈՍԿԱԼԻ ԿՈՏՈՐԱԾ ԱՏԱՆԱՅԻ ՄԷՋ

ԿԻԼԻԿԻԱՆ

ՀՈՒՐԻ ԵՒ ՍՈՒՐԻ ՄԱՏՆՈՒԱԾ

(ՄԵՐ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ԹՂԹԱԿՑԷՆ)

ՄԵՐՍԻՆ, 3 ապրիլ

Հաւանական է որ հեռագիրը ծանուցած ըլլայ այն սոսկալի ջարդն ու կոտորածը որ կատարուեցաւ Ատանայի մէջ ապրիլ 1էն ասդին, երեք օր երեք գիշեր։ Շոգենաւին կանուխ մեկնելուն և մեր ամէնքս տուներու մէջ փակուած ըլլալուն պատճառաւ, անկարելի է երկար գրել ու նկարագրել ամէն ինչ։

Կոտորածի սկզբնապատճառը.— Անցած շաբթու, Ատանայի մէկ թաղին մէջ, 5-6 Թուրքեր կը յարձակին հայ երիտասարդի մը վրայ, անոր պատիւը բռնաբարելու համար (դէպք մը որ քանիցս կրկնուած էր նոյն երիտասարդին վրայ). Հայ երիտասարդը ինքնապաշտպանութեան սաթիւ յարձակողներէն երկուքը կը զարնէ ու կը փախչի։ Ասոր վրայ՝ Թուրք խուժանը 1-2000 հոգի կառավարական պաշտօնատունը երթալով կը յայտարարեն թէ կա՛մ սպանիչը պիտի յանձնուի և կամ իրենք պիտի սկսին իրենց վրէժը լուծել։ Մարդասպանը չի գտնուիր, և ամբողջ Թրքութիւնը տրամաբանելով (?) թէ մէկ Հայ ամբողջ հայութիւնը, ո՛չ նոյն իսկ ամբողջ Քրիստոնէութիւնը կը ներկայացնէ և թէ մէկուն վրէժը պէտք է ամբողջ Քրիստոնէութենէ լուծել, կը խորհրդակցին, կը կազմակերպուին ու կը սկսին ընդհանրական ջարդ ի գործ դնել քաղքին քրիստոնէութեան հանդէպ։

Կոտորածի նկարագրութիւնը.— Ջարդը սկսաւ ապրիլ 1ին, ցորեկուան ժամը 6ին առտնները։ Առաւօտուն խանութները չբացուեցան, ջարդի երկիւղը արդէն տարածուած ըլլալով։ Ջարդը սկսելուն՝ Հայերէն անոնք որ տակաւին չկրնալով փախչիլ և փողոցին մէջ մնացած էին՝ անընդհատ մորթուեցան։ Անմիջապէս ամբողջ շուկան ու վաճառատուները կողոպտուեցան Թուրք, քիւրտ, չէրքէզ խուժանին կողմէ, որոնց վրայ կ՚աւելնային դուրսէն արտերէն թափող բազմաթիւ բանուորներ և գիւղերէն վազող մեծ բազմութիւններ։ Այսպէս, երեք օր է գիշեր ու ցորեկ անընդհատ կը կողոպտեն, կը թալլեն ամէն ինչ, և կը մորթեն ու կը սպաննեն ամէն մարդ որ Հայ է, քրիստոնեայ է։ Հայերը, որոնք տուներու մէջ քաշուած են ինքնապաշտպանութեան համար, չարունակաբար յարձակում կը կրեն խուժանէն և այն տեղ ուր ընդդիմութեան նշաններ ցոյց կը տրուին, խուժանը կը կրակէ ու կը հրդեհէ։ Արդէն ամէնէն աւելին հրդեհին խնդիրն է որ տակաւին կը շարունակուի քաղքին ամէն կողմերը։ Վերջին առնուած հեռագիրը կը ծանուցանէ թէ տակաւին միեւնոյն սաստկութեամբ կը շարունակուին ջարդն ու հրդեհը։ Շոգեկառքի կայարանին և քաղքին միջեւ յարաբերութիւնները բոլորովին խզուած ըլլալով, ո և է մէկը կարող չէ ազատիլ ու հոս փախչիլ, բացի քանի մը բացառութիւններէ։ Միեւնոյնն է նաեւ վիճակը Յոյներուն, Գերմանացիներուն և միւս օտարահպատակներուն, որոնք եւս ո և է ինքնապաշտպանութենէ զուրկ են։

Կառավարութիւնը.— Ատանայի կառավարութեան դիրքը որոշ չէ։ Արդէն կուսակալին անկարողութիւնը տեղական թերթերու մէջ բաց նամակով իրեն ծանուցուեր ու յայտարարուեր էր թէ գործէ քաշուի։ Զօրքը Ատանայի մէջ շատ քիչ էր արդէն, 200ի մօտ։ Անմիջապէս այս տեղէն և Տարսոնէն ինթիաթ ասքէրի ժողվուեցաւ 600ի մօտ և ճամբուեցաւ։ Սակայն ցաւալին հոն է որ քաղաքին մէջ տարբեր թաղերու և կեդրոններու յարաբերութիւնները խզուած են, որով զօրքերը ոչ կարգ ու կանոն, ո՛չ պետ և ոչ ալ պատասխանատուութեան վախ ունին։ Նոյն իսկ զօրքերու կողմէ եւս ջարդ և տուներու վրայ յարձակում եղած է, այսինքն կատարեալ անիշխանութիւն։ Զօրքի գործունէութեան մասին վերջին պահուն ստացուած լուրը բաւական նպաստաւոր է. այն է թէ անգլ. հիւպատոսը, այդ հերոսը որ անձնականապէս փութացած էր այն տեղէն Ատանա իր կնոջ հետ, խումբ մը զօրքի գլուխ անցած, անձամբ գործունէութեան սկսած է, որու միջոցին շատ ցաւալի է որ իր աջ բազուկը ծանրապէս վիրաւորուած է, ինչպէս կը գուժէ շոգեկառքի երէկ իրիկուան հեռագիրը։ Հիւպատոսին կինը վիրաւորներ կը դարմանէ մասնաւոր սպասով տեղ մը։

Կորուստները.— Ջարդուողներու թիւը ճշդել բոլորովին անկարելի է, քանի որ տակաւին դիակները փողոցներուն մէջն են ու տուներու մէջ այրուածներէն բան մը չհասկցուիր։ Սակայն վստահ գիտենք թէ այս թիւը մեծ համեմատութեան կը յանգի։ Տնտեսական կորուստը բաւական որոշ կրնայ գուշակուիլ, շուրջ 200,000 ոսկի կը համարուի։

Օգնութիւնները.— Դուրսէն ո և է զօրքի և ն.ն.ի օգնութեան մէկ յոյս չկայ։ Եւրոպական հիւպատոսները այստեղէն ամէն կողմ հեռագրեցին արդէն ու մարտանաւեր խնդրեցին. սակայն առայժմ գիտենք թէ մօտ տեղեր, այն է Կիպրոսի, Պէյրութի և Փորթ-Սայիտի մօտերը մարտանաւ չկայ։ Խնդիրը միջազգային երեւոյթ առած է, և հաւանական է որ Թուրքերու այս բարբարոսութիւնը շատ սուղի նստի հայրենիքին ու նորածիլ ազատութեան։ Օգնութի՜ւն, օգնութի՜ւն։ Երէկ մասնաւոր հեռագիր մը հաց կը պահանջէր այս տեղէն. մասնաւոր հաց չինուեցաւ ու ճամբուեցաւ, թէեւ չենք գիտեր որո՛նք կերան։ Ատանայի Հայերը, Յոյները և միւս քրիստոնեաները սովամահ կը մեռնին։ Ի սէր ազգութեան, ի սէր մարդկութեան հրաւէր կը կարդանք առ որ անկ է անմիջապէս հանգանակութիւններ բանալ և օգնութիւն փութացնել։

Տարսոնի վիճակը.— Երէկուընէ ի վեր Տարսոնի մէջ եւս խուճապը սաստկացած է։ Քանի մը դէպք թէեւ պատահած է, սակայն ընդհանուր ջարդ չկայ տակաւին։ Տեղւոյն Հայ և Թուրք երեւելիները խումբ խումբ անձնազոհ կը թափառին քաղքին մէջ, ինչպէս նաեւ զօրքերու խմբակներ։ Այսու հանդերձ մեծ վախ կայ թէ Տարսոնի մէջ եւս սկսի ընդհանրական ջարդը քանի մը ժամէն։

Մերսինի վիճակը.— Երէկ և այսօր խանութները բոլորովին փակուած են։ Մանաւանդ երկու ժամէ ի վեր ամէն մարդ տուն քաշուած է։ Անձս վտանգի ենթարկելով է որ հիմա այս քանի մը տողերը նամակատուն պիտի յանձնեմ։ Այսօր ուրբաթ ըլլալուն պատճառաւ շրջականներէն Թուրք բազմութիւնը համախմբուած է հոս։ Կառավարիչը և տեղւոյս Թուրք և հայ երեւելիները եւս քաղաքին մէջ կը շրջին ու անդորրութիւն կը քարոզեն։ Տեղւոյս մէջ ջարդի երկիւղը անհաւանական է, մանաւանդ որ ժամէ ժամ կը սպասենք զրահաւորներու ժամանումին, որոնց վրայ դրուած են ամբողջ նահանգին յոյսերը։

ՅՈՎՀ. Մ. ՍԷՔՍԷՆԵԱՆ

ՏԵՍՆՈՒԱԾ ԲԱՆԵՐ

ՍԵԲԱՍՏԻԱՅԷՆ ՄԱԼԱԹԻԱ

Ե.

Ալ շատ ճամբայ չմնաց։ Հէքիմ Խանէն Մալաթիա երկու օրէն կ՚երթուի և երկու օրուան ճանապարհը Անատօլուի մէջ ոչինչ ըսել է, մանաւանդ որ իսկապէս կտրուելիք հեռաւորութիւնը հազիւ 80-90 քիլոմէթր է։

Ժամանակի սպաննե՛մ. ուրիշ բան չէ՛։ Քանի մը անգամ եւս անէծք կը կարդանք բռնապետութեան գլխին և ուզե՛նք չուզե՛նք, կը շարունակենք մեր ուղեւորութիւնը։ Այս անգամ մեր ձիերը համեմատաբար աւելի լաւ են և այս անգամ մեր ջորեպանը նշանաւոր մարդ մըն է, «պէյ» է — «Հաչիմ պէկ». միջահասակ աղւոր մարդ մը, գործի մարդ մը որ տեղին համեմատ սաանկ ջորեպանութիւն ալ կ՚ընէ, բաւական է որ շահ ըլլայ մէջը. ուսէն վար կախած ունի հսկայ եաթաղան մը՝ որուն վրայ մերթ ընդ մերթ կ՚ուղղէ գգուանքոտ, երախտապարտ նայուածքներ։ Հաչիմ Պէկը Հէքիմ Խանցի է. արդեօք,— կը մտածեմ,— այդ եաթաղանը 1895ին քանի Հայու փորը մտաւ։

Ու կը քալենք։ Անհաւասար է ճամբան։ Նորէն կը հանդիպինք գաղթողներու կարաւանի մը, նորէն Խարբերդցիներ, Բալուցիներ, կ՚երթան վազելով, վայրկեան մը առաջ հասնելու համար Բանանու երկիրը։ Մենք կը քալենք. կ՚անցնինք սարեր, աղուոր, կանաչ սարեր։ Գուրու Չայը նորէն քովերնիս է. բայց հիմա արդէն լայնցած, գետ եղած առատ ջուրով և խոշոր հոսանքով. քիչ մը եւս առաջ, ու պիտի ստիպուինք անցնիլ վրայէն՝ դիմաց։ Կամուրջի մը աւերակները կ՚երեւան. 15-20 տարի առաջ այստեղ կամուրջ մը կայ եղեր, բայց յետոյ փլեր է և այլեւս «աւելորդ» է նկատուեր անոր վերաշինութիւնը։ Հիմա ամէն ոք ստիպուած է ջուրին մէջէն անցնիլ, հակառակ անոր որ ճամբան Պաղտատի չօսէն է,— Տաճկաստանի ամենակարեւորը։ Ոչի՛նչ. Ջորեպանը կը մերկանայ, մենք ալ ձիերուն վրայ կը կծկտինք և կը մտնենք ջուրին մէջ. Աստուա՜ծ իմ, ինչ սոսկալի հոսանք. կարծես աշխարհք կը դառնայ մեր չորս կողմը, կարծես գետինը կը սահի, կը թռչի, կ՚երթայ ձիերուն ոտքերուն տակէն և խեղդուելու վտանգէն մազապուր ազատելով վերջապէս կ՚ելլենք դիմացի եզերքը։ Ա՜խ Տաճկաստա՛ն, Տաճկաստա՛ն... կը բացագանչենք։

Օր մը եւս արդէն հեռուէն կը տեսնենք Եփրատը և անոր արեւմտեան կողմը սեւ մշուշի պէս Մալաթիան։

Ընկերներ արդէն եկեր են մեզ ընդունելու. Մալաթիան հետզհետէ կը խոշորնայ. քաղաք չէ աս այլ պարտէզներու զանգուած։ Հետզհետէ աւելի կը մօտենանք. ծառերը ծաղկիլ ալ սկսեր են։ Աս որչա՜փ ծառ, աս որչա՜փ բոյս։ Ծիրանի, թութի, խնձորի, տանձի, սալորի անհամար ծառեր լայնատարած պարտէզներու մէջ ու յետոյ արտեր բանջարեղէններու և խաչխաչի, բոլորը եզերուած հսկայ բարտիներով և ուռիներով, ու ամենուն քովէն՝ անպատճա՛ռ ջուրի հոսանք մը, առուակ մը, աղուոր, մաքուր, կարկաջուն։

Հրաշալի՛ է Մալաթիան. ան հրաշալի պիտի ըլլայ մանաւանդ դէպի մայիս։ Կանաչ ամբողջութեամբը ան զմրուխտի հսկայ զանգուածի մը տպաւորութիւնը պիտի ընէ այն ատեն։

Եւ վերջապէս արդէն քաղաքին մէջն ենք։ Առհասարակ ցած, հազիւ երկյարկանի տուներ, բոլորն ալ մոխրի կամ աւելի ճիշդը հողի գոյն. փողոցներ՝ համեմատաբար կոկիկ, սալայատակուած, հոգ չէ թէ ծուռ ու մուռ, անշուք։

Ամէն տուն ունի իր պարտէզը, ամէն տուն ունի նաեւ իր հոսող ջուրի աւազանը։ Առատութեան նշաններ՝ ջուրն ու հողը՝ իսկապէս առատ են այստեղ։ Անթիւ ակունք կան որոնցմէ կը բղխին անուշ, ըմպելի ջուրեր։ Եւ այդ մասին Մալաթիացիք կը խօսին գոհունակութեամբ մը որ մինչեւ իրենց հոգին կ՚արձագանգէ(*)։

Քաղաքը՝ Մալաթիացիներուն առաջին մտահոգութիւնը կ՚ըլլայ մեզի ցոյց տալ Հայոց Ս. Երրորդութեան եկեղեցին զոր բոլորը այստեղ իրենց «Ազատարարը» կը հռչակեն։ Մալաթիացիք 1895ի արհաւիրքներուն ժամանակ այնտեղ հաւաքուեր, դիրք բռներ, կռիւ մղեր և իրենց կեանքը փրկեր են և երախտագէտ հոգածութիւնով բնաւ ալ չե՛ն մոռնար աս պատմութիւնը։

Մալաթիացիները տեսայ վերին աստիճանի ազգասէր և գործնական ոգւով օժտուած ազգասէր մարդիկ։ Շատ չեն խօսիր, շատ կը գործեն. գործին ալ արմատական, կորուկ, վերջնական ձեւը կը սիրեն։ Բնաւորութեամբ դիւրագրգիռ և խիստ, իրենց բարքերն ալ յարմարցուցած են իրենց բնաւորութեան։ Ծայրայեղութեան տարած են այլեւս։ Կանայք կը հագուին կատարեալ Թրքուհիներու պէս, ճիշդ Պոլսոյ Թրքուհիներու տարազով. ունեւորները մետաքսեայ, իսկ համեստ դիրքի տէրերը բուրդէ չարշաֆներ, երեսնին սեւ քօղ (բէչէ), ձեռքերնին՝ հովանոց,— անանկ որ բացարձակապէս անկարելի է տարբերել զիրենք իրենց իսլամ սեռակիցներէն։

Բայց այս ամէնը հասկնալի կ՚ըլլայ պատճառներուն քննութիւնը կատարողին համար։ Շրջապատուած կիսավայրենի ազգաբնակչութիւններով, մանաւանդ քրդական աւազակաբարոյ անհամար աշիրէթներով, աղճատաղի բարբարոս սարերուն տիրապետութեան տակ, պատմականօրէն անհրաժեշտ, իսկ ինքնապաշտպանութեան բնազդի տեսակէտէն անխուսափելի է որ Մալաթիացիները այսպէս խիստ ըլլան և յետոյ անվախ, կռուասէր ու խիզախ։

Մալաթիոյ Հայութիւնը պարարտ ու երիտասարդ հող մը կը ներկայացնէ հասարակական գործունէութեան համար. ամբողջ խնդիրը կը կայանայ գոյութիւն ունեցող եռանդի տողան կանոնաւորելուն և զայն ի զուր հոսող ջուրի վիճակէն դուրս բերելով ջրաղաց մը դարձնող,— բանի մը ծառայող,— գետակի մը վերածելուն մէջ։

Հազիւ Սահմանադրութիւնը կը հռչակուի՝ վրայէ վրայ բազմաթիւ ընկերութիւններ կը սկսին կազմուիլ,— Մասեաց, Ընթերցասիրաց, Զմշուա, Բանասիրաց, Մանկական և այլն, որոնք բոլորն ալ, անկէ առաջ արդէն հաստատուած Կրթասիրացին նման իրենք իրենց կ՚առաջադրեն աշխատիլ ժողովրդական զարգացման համար։ Այս բոլոր ընկերութիւնները կան մինչեւ այսօր և կը շարունակեն գործել, իրենց գլուխը ունենալով Մասեացը որ ամէնէն զօրաւորն է։ Արդ, հազիւ 2000 տուն բնակչութիւն ունեցող քաղաքի մը համար չա՛տ է 7-8 զուտ զարգացական ընկերութիւններու գոյութիւնը. առանց բոլորը ի մի ձուլելով և, օրինակի համար «Զարգացական Ընդհ. Միութիւն» մը կազմելով կամ աւելի լաւը միանալով Մասեացին որ ամէնէն հաստատ հիմքերու վրայ դրուածն է իրենց մէջ, շատ աւելի խոր օգտակար կրնան առաջ բերել քան թէ անջատ անջատ և զուցէ նոյնիսկ մրցակցական գործունէութեամբ։

Մե՛ղք է էներգիային որ կը վատնուի...։

Միւս կողմէ «Մեծ»երու, «Չափահաս»ներու զարգացման աշխատելու նպատակով կազմուած այս այլազան և բազմազան ընկերութիւններէն աւելի կամ անոնց քովը առնուազն, Մալաթիան, իր կար[illegible], պէտք ունի տակաւին պարզ Դպրոցասիրացի մը, որ փոքրերուն, անչափահասներուն դաստիարակութեամբը մտահոգուելով վարժարաններու բարեկարգութիւնը դարձնէ իր ուշադրութեան առարկան։

Հայ աշակերտները Մալաթիոյ մէջ ցրուած են չորս տեսակ վարժարաններու միջեւ.— Լուսաւորչական, Բողոքական, Կաթոլիկ և Լատին կղերական։ Զորոն ալ զատ զատ գրեթէ ոչինչ չեն արժեր։ Թէեւ բարեբախտութիւն է որ կան մէկքանի երիտասարդ ու իսկ և իսկ կարող ուսուցիչներ, բայց ափսո՛ս որ անոնք ալ անգործունէութեան դատապարտուած են, որովհետեւ դպրոցական-կրթական գործը [illegible] մտազբաղման առարկայ չէ դարձած բնաւ այստեղ հասարակութեան կողմէ։ Լուսաւորչականներու և Բողոքականներու վարժարաններուն մէջ տակաւին գրասեղան անգամ չկայ. նոյնիսկ Կեդր. Վարժարան»ի աշակերտները կը նստին գետինը, ծալլապատիկ և գիրը կը գրեն իրենց առջեւ դրուած փոքր սնտուկներու վրայ,— ճիշդ նման Պոլսոյ Եէնի-Ճամիի արգահատելիներուն։

Ես համոզուած եմ սակայն որ այսուհետեւ օգտուելով օրուան առիթներէն, Մալաթիացիները խորունկ ուշադրութիւն կը դարձնեն նաեւ վարժարանական խնդրին վրայ և հասնող սերունդին առողջութիւնը ու դաստիարակութիւնը կը նկատեն այնպէս որպէս են,— վերին աստիճանի կենսական նշանակութիւն ունեցող ազդակներ ընդհանուր ազգային առաջադիմութեան տեսակէտով։ Մալաթիոյ մէջ այսօր կա՛ն մտաւորական տարրեր որոնք անկէ շատ աւելի նրբին ճշմարտութիւններ ըմբռնելու ընդունակութիւնը ունին, քանի որ սկսած են նոյնիսկ հրատարակութեանը տեղական թերթի մը «Ջահ», որ թէեւ խմորատիպ, բայց յամենայն դէպս իր բովանդակութեամբ շատ աւելի բարձր և ներկայանալի է քան Սեբաստիոյ «Անդրանիկ»ը, բայց ի՛նչ ընեն, ինչ կրնա՛ն ընել անոնք ալ երբ ամէն մէկ պահանջի իրականացում իր հետ կը քաշէ նիւթական մեծ զոհողութիւններ, ինչ որ ընելու ուժը չկայ սոված ժողովուրդին քով։

Ո՛հ, տնտեսական յուսահատակա՛ն տագնապը Հայաստանին։ Գործ չկա՛յ։ Մարդոց վաստակը սահմանափակուած է տարին 600էն 300 դրուշին մէջ, ու այս վերջին քանակութիւնը շահողները արդէն քաղաքին բարեկեցիկներն են։ Բազմաթիւ անձեր իրենց ընտանիքը կ՚ապրեցնեն տարեկան 12-14 ոսկիով։ Պոլսեցւոց համար աներեւակայելի աս բանը այստեղի համար սովորական եղելութիւն մըն է։ Միւս կողմէ ամէն բան սուղ ըլլալով, ապրուստի խնդիրը դարձած է այլեւս այս տեղերուն համար տեսակ մը մղձաւանջ որ առհասարակ բոլորի՛ն, բոլորի՛ն ալ ուղեղը կը չարչրկէ(*)։

Այս պայմաններուն մէջ, չա՛տ բնականաբար, կրթական և ա՛յլ տեսակէտներով յառաջդիմական աշխատանքներու վերաբերմամբ ամէնէն յամառ բարիկամեցողութիւններն անգամ,— երբ անկարող են հրաշագործութիւններ ընելու,— կը մնան պաւել կամ նուաղ ամօլ, քանի որ ամէն անգամ չարժէնուն կը բաղխին, ճակատագրականօրէն, «չկայ»ին անխորտակելի ժայռին։

Միայն,— ինչպէս քիչ առաջ կ՚ըսէի,— Մալաթիոյ մէջ անպայման կարելի կ՚ըլլայ գէթ անմիջական և ամենակենսական վարժարանին բարեկարգութիւնները ընել, երբ գոյութիւն ունեցող բազմաթիւ «սիրաց»ներէն մէկ երկուքը գոնէ վերածուին «դպրոցասիրաց»ի։

Չես գիտեր թէ Միացեալ Ընկերութիւնը ի՛նչ ընելու վրայ է Պոլիս։ Այնու ամենայնիւ և ի՛նչ որ ալ ըլլայ, Հայաստանի Հայերը պէտք չէ մոռնան լաւալսեան ճշմարտութիւնը թէ դպրո՛ցն է վերջապէս փրկութեան ալֆա՛ն ալ օմէղա՛ն ալ։

Մալաթիա ԲԱՐՍԵՂ ՇԱՀՊԱԶ

(*) Այդ զանազան ակերուն մէջ նշանաւոր են Պապուխտի ակունքը (Պապու ուխտ) և մանաւանդ Գարնակը (Գարնման ակն) որ այդպէս կոչուած է, որովհետեւ ամէն գարնան միայն կը բղխի, այսինքն մարտի սկիզբէն մինչեւ մայիս և այնուհետեւ կը չորնայ ինքնին։ Բ. Շ.

(*) Ամէնէն կատղեցնող իրականութիւնը այն է որ այս սղութիւնը արուեստական է, որովհետեւ ոչ-մէկ բնական պատճառի,— երաշտութեան, մորեխի, եւայլն,— հետեւանքով առաջ չէ եկած, այլ մասնաւոր մարդիկ իրենց սեփական ցորենը կարելի եղածին չափ բարձր գնով ծախելու մտադրութեամբ ամբարած են զայն և դուրս չեն հաներ։ Այսպէս այսօր, Մալաթիոյ կը հաւատեն թէ կայ մեծաքանակ պատրաստի ցորեն, բայց չծախուելուն պատճառաւ նորէն սուղ է հացը։ Բ. Շ.

ԳՐԱՒՈՒՄ

ՄԻՒՖԱՐՂԸՆԻ ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏԱՆ ԵՒ ՀԻՆ ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ

ՍԻՎԱՍ, 20 Mars 1909

1895ի Հայոց մեծափարթամ աղանթալանէն օգտուող, հին ռէժիմի անարգ քաղաքականութեան բերումով ժողովրդեան կալուածներուն բռնի գրաւմամբ ապագան ապահովող, հետզհետէ ճնշուած, ստրկացած երկրագործին արիւն-քրտինքով հարստացող, անճիտուած, մարած օճախներուն հետ լքուած ստացուածքներուն ժառանգութեամբ գիշատիչ ուրուրներու պէս սոնքացող, յուսակտուր գիւղացիին փոխ տրուած մէկ գրիւ կորեկին կամ փտած գարիին տասնապատիկին գանձումով ճոխացող, ապրուստի ամէն միջոցէ զուրկ հայ արհեստաւորին, խանութպանին ընձեռած դրամագլխին վաշխառուական տոկոսներով շահուն առիւծի բաժինով յափրացող, վերջապէս այս կարգի անարգ միջոցներով արիւնոտ գանձերու տիրացող և հրապարակի վրայ դիրք ու համբաւ շինող քիւրտ հարստահարիչներէն, հայակերներէն մէկն է Սիվասցի Հաճի Սաատուն աղա։ Երբեմն ջորեպան Սաատէ կը կոչուէր ան. իր վաչկատուն ցեղին բոլոր վայրագ հակումներով տոգորուած աւազակ մը, կեղեքիչ մը կը մարմնացնէ իր անձին վրայ, վաթսունը անցուկ այս տարիքին մէջ իսկ։

Հաճի Սաատուն աղա, Միւֆարղըն մտնելէ և տուն ու բնակութիւն հաստատելէ ետք, ընչաքաղցութեան և հողատիրութեան մոլուցքէն մտրակուած և մանաւանդ հին ռէժիմին անբարոյացուցիչ թոյլատուութենէն շփացած ամէն կերպ աններելի միջոցներով և ստահակութեամբ կը գրաւէ հետզհետէ Հելին, Թըրքեաֆի, Գարա-Ալլիա, Ալի-Պէնկի և Գուլֆա անուն գիւղերուն հայ ազգաբնակութեան կալուածոց կարեւորագոյն մասը, և տարիներէ ի վեր թէ՛ տեղացի ժողովուրդը և թէ բռնաբարուած հողերը շահագործելով պատկառելի հարստութիւն մը դիզած է, բայց որովհետեւ ամէն մոլութեան պէս և ա՛լ աւելի ընչաքաղցութեան ծարաւը յագուրդ չունի արեւուն տակ, Հաճին այդ հողատիրութեամբ և հարստութեան իւրացումով չի շատանար, հապա զազրալի բորենիի մը պէս գերեզմաններու և գերեզմանատան շուրջը կը ոլքտայ մեռելներուն յաւիտենական հանգիստը խռովելով, ինչպէս կը վարուի ողջերուն հետ ալ։(*)

1900ին, երբ իրեն սեփականութիւն, Միւֆարղընի քրիստոնեայ հասարակութեան գերեզմանատան հիւսիսային արեւելեան կարեւոր և բաւական ընդարձակ մասը կը ծախէ կարգ մը քիւրտ եաթաղաններուն, որոնք հետզհետէ 20է աւելի տուներ շինած և թաղ մը կազմած են արդէն։ Եղբայրը՝ Մէհմէտ Նուրի, 1905ին, իր տան բաժնին յարակից մասը շրջապատով մը կը սեփականէ և փառաւոր դուռ մը կը բանայ գերեզմանատան մէջ, որ այնուհետեւ հասարակաց ճամբայ և աղբանոց կը դառնայ մասամբ։ Ինքն ալ փուռ և ախոռ կը շինէ՝ գերեզմանները անհետացնելով և հիմերէն ելած ոսկորները, կմախքները գետնի երեսը ոտնակոխ ընելով։ Հաճի աղային և իր եղբօր այս յանդուգն ընթացքին հետեւելով Համզէ-Պէհեա անուն Քիւրտ մը զուտ Հայոց սեփական ու Ֆարղընի հին շէնքերուն մէջ երեւելի և միայն կամարները ինկած քարակերտ եկեղեցիի խորանին մէջ գոմ մը կը շինէ 1902ին, իսկ 1903ին Ինամիէդ պէյ իր ծառաներուն ձեռքով նոյն եկեղեցիին պատերը մասամբ քակել տալով, անոր սրբատաշ քարերը իր տան շինութեան կը գործածէ. հետեւեալ տարին դարձեալ Համզէ Պէհեան արեւելքէն արեւմուտք 21 մեծադիր պատուհաններէ բաղկացած եկեղեցիին տարածութեան վրայ բարտի և թթենի կը տնկէ, ծառաստանի կը վերածէ։ 1905ին ալ, Սատըք պէյ, իր կորդին, բաժին կը հանէ իր կարկանդակէն. Նոյն իսկ Հայերու ձեռքով բռնի քակել և տունը կրել կուտայ անոր պատերուն մէկ երրորդ մասին սրբատաշ քարերն ու խաչքարերը։

Թէպէտեւ ժամանակին աղա պէյերու այս անհանդուրժելի սրբապղծութեանց, ազգային իրաւանց և արժանապատուութեան դէմ գործած ոտնձգութեանց մասին բողոքուած, կուսակալութեան դիմուած և յանդգնողները արգիլելու հրամաններ ստացուած են, սակայն ընդ միշտ տեղական կառավարութիւնը մեծահարուստ և ազդեցիկ աղա պէյերէն ակնածելով, աչք գոցած են՝ անոնց ամէնէն եպերելի արարքները քաջալերելով և ժողովուրդին ամէն փորձերը ապարդիւն հանելով, փճացնելով։ Նոյն իսկ այս տարի, սահմանադրական ռէժիմին օրով, Հաճի Սաատուն աղային ապօրինի գրաւումներուն և անոր արժանաւոր զաւկին՝ սրիկայ Էօմէրին բռնաբարութեանց նկատմամբ 3-4 ամիս Թըրքեաֆիցի ազգայիններուն կողմէ անընդհատ բողոքներ և դիմումներ ըլլալով, անոր գիւղէն ելլելու մասին կուսակալութեան հրամանը ձեռք բերուելուն հակառակ, տակաւին Էօմէրի կը թոյլատրուի բնակիլ Թըրքեաֆի, ալկել, անպատուել գեղջկուհիները և քամահրել Ֆելլահին ազատամիտ ջանքերը։ Դարձեալ ասկէ երեք տարի առաջ, Հաճի Սաատուն աղա, նոյնպէս գերեզմանատան հարաւային սահմանապարսպին վրայ վեց սենեակէ բաղկացեալ տուն մը կիսրար շինել կուտայ Ալօգցի Եօվէ Սարգիսեանի, աւելորդ է ըսել, պետութեան (մահլուլ) գետնի վրայ, տան բակն ու դուռը գերեզմաններուն վրայ հաստատելով. իսկ տան շինութիւնը աւարտելուն պէս, կ՚իւրացնէ։ Իրաւատէրը չի համարձակիր բան մըն ալ ըսել։

Հաճի աղային բիւրիցս դատապարտելի ու նողկալի ընչաքաղցութիւնը հոս ալ չի սահմանափակուիր։ Այս օրերը վերսկսած է քանդել գերեզմանատան հարաւային կողմը նախատակաց սահմանապարսպին միացեալ մասը իր գեռնամոլ Էօմէրին տուն մը շինելու համար։ Մէկ ալ, անցած աշնան, կրկին գերեզմանատան վրայ շինած և իր տան յարակից կիսաւարտ պանդոկին և Նորաշէն քիւրտ թաղին միջեւ բաց մնացած գերեզմանոցին արեւելեան մասը, պանդոկին սահմանագծին ուղղութեամբ, զոր վերջի տարիներուն մէջ բոլորովին աղբանոցի վերածած և գերեզմաններն անհետացուցած է, մէկ մեթր բարձրութեամբ և իրարու վրայ դիզուած քարակոյտ ցանկով մը կը կտրէ բակի վերածելու համար աւարտելիք պանդոկը։

Ուստի ժողովուրդը կը ստիպուի տեղական կառավարութեան դիմելով Հաճի աղային ակներեւ բռնաբարութեանը արգելումը խնդրել։ Այս մասին մատուցուած աղերսագիրը նկատողութեան առնելով՝ խնդիրը, ըստ օրինի, տեղւոյն վրայ քննելու համար յանձնաժողով մը կը ղրկուի աղերսարկու քահանաներուն և եկեղեցպաններուն հետ, բայց ո՜վ բռնապետութիւն, Հաճին կարգ մը Ֆագիներ, ծառաներ գլխին հաւաքած կը յարձակի յանձնաժողովոյ անդամներուն և մասնաւորապէս քրիստոնեաներուն վրայ, անլուր հայհոյանքներ, քարաձգութիւն, բրածեծ և նախատինք տեղացնելով հայութեան և անոր նուիրականութեանց հասցէին։ «Ի՞նչ կ՚ուզէք, Ֆէլլահներ, կ՚ըսէ կատղած Հաճին. եթէ Էրմէնիստան ըլլայ, արդէն ամէն ինչ ձերն է, իսկ երբ չըլլայ, դուք նոյն իսկ ձեր կեանքին տէրը չէք։» Հա՛րկ է ըսել թէ յանձնաժողովը իր հետեւորդներով վայրկենապէս փախչող փախչողի, ցիր ու ցան կ՚ըլլայ։ Վերջի բարացուցիչ իրադարձութեան վրայ, ժողովրդեան կողմէ կուսակալութեան տրուած տեղեկութեան ի պատասխան հեռագրով խնդիրը մանրամասնութեամբ քննելու և անմիջապէս հաղորդելու հրաման կուգայ։ — Հաւաստի աղբիւրէ կ՚իմանամ որ Սիվասի արդարասէր և կորովի կառավարութիւնը, կարծես իր անխախտ և յուռի սկզբունքէ շեղում մը չընելու համար, կուսակալին տեղեկագրած է որ Հաճի Սաատուն աղա իր սկսած շինութիւնները լրացնելու ձեռնարկած ըլլալով միայն մաս մը հող թափած է գերեզմանատան մէջ. մասնաւորապէս պատուիրուած է իր թափած հողերը կրկին մաքրել տալ։ Ահա այս է եղածը. գալով քրիստոնեաներուն բաժին՝ չափազանցութիւն է, առանց նպատակ մը չկայ (?)։ Արդարութի՛ւն, ո՜ւր ես։

Իրերու այս վիճակին մէջ, Ազգ. Պատրիարքարանին անկ է ազդու միջոցներով և ամէն զոհողութեան գնով աշխատիլ Ֆարղնի նախատակաց գերեզմանոցն և եկեղեցին դաժան ու գիշատիչ բորենիներուն ճանկէն ազատելու համար։ Անցածները արդէն մասնաւոր տեղեկագրով մը գրուած և խնդրուած է այս մասին։

ԹՐԱԿ

(*) Կարդալ փետր. 15 ամսաթիւ «Գաւառային Քրոնիկ»ը, Արեւելքի մէջ։

ԿՈՉ ՄԸ

ՄԱՀԱՄԵՐՁ ԿԻԼԻԿԻԱՆ ՀԱՑ ԿԸ ԽՆԴՐԷ

Երէկուան բարգաւաճ Կիլիկիոյ ամէնաբերրի մասն՝ գլխաւորաբար Ատանա և Տարսոն, [illegible], այսօր աւերակաց կոյտ մը դարձած են։ Անթիւ ու անհամար զոհերու անշնչացեալ մարմինները փողոցներու մէջ անպատսպար ձգուեցան։ Քաղաքները, գիւղերը կրակով քանդուեցան, հարստութիւնները աւարառուեցան։ Անխնայ ջարդուեցաւ բնակիչներուն մեծ մասը և միւս մասն ալ լեղապատառ ապաստանեցաւ կիսակործան տաճարներու և անծանօթ վայրերու մէջ։

Զարհուրելի տեսարանէն սարսափահար մնացորդ ժողովուրդը կիսամեռ վիճակի մը մատնուած է. արդէն դողդոջուն ծերը՝ կմախացած, մանուկը՝ դալկահարած, կինը՝ ջղագարած, իսկ ինքնապաշտպանութեան հետեւողը վիրաւորուած ու ընկճուած։ Ասոնց վրայ երբ բարդուեցաւ անօթութիւնը, ութօրեայ անսուաղութիւնը, ո՜հ, նոյն իսկ մարդ կը սոսկայ երեւակայելու. ասոնցմէ առաջ եկած անհելի կացութիւնը, սրտաճմլիկ թշուառութիւնը։

Ահա յաւէտ ողբալի այս Վիճակներուն մէջ հաց կ'աղաղակէ հէգ Կիլիկեցին, հաց մարմնաւոր, հաց հոգեւոր։

Անհեդ և ամենասոսկալի ջարդէ, քանդիչ մահերէ մազապուր ազատող և կատաղի ու անգութ աւարառութեան մատնուող, բեկոր մը հայի կարօտ՝ սովալլուկ Կիլիկիան օգնութեան ձեռք կը խնդրէ, գութ կը հայցէ իր ազգակիցներէն և ամբողջ մարդասէրներէն։

Արիւնաներկ վայրերու նեխացած աճիւնները սեւ գերեզման իջեցնելու, անոնց կրօնական վերջին օրհնութիւնները և աղօթքը ձօնելու, մահամերձները քաջալերելու, անոնց հոգեւոր ոյժ ու կորով ներշնչելու համար՝ եկեղեցական Հայրեր կը պահանջէ մեր անմխիթար Կիլիկիան։

Թուրքիոյ նոր Եգիպտոսը, Փոքր Ասիոյ վաճառականութեան գլխաւոր ջահը, Հայութեան փառքը, Տարսոնի այդ վեհանձն զաւակը՝ Ատանա՝ այսօր, ափսո՜ս, փճացած է. նոյն Վիճակին բաղդակից եղած են Տարսոն, Ճէյհէն, Օսմանիէ, Խասսա, Զորդ Մարզուան, Պաքչէ, Իսքէնտէրուն, Մէրսին, Սիս, Հաճըն և այլ գիւղեր՝ որոնք միաձայնու նոյն աղաղակը կը բարձրացնեն. հա՛ց, հա՛ց։

Այս սրտաշարժ աղէտի մեծութեան առջեւ անկասկած եմ թէ ի սփիւռս աշխարհի չպիտի գտնուի Հայ մը՝ որ ի խոր չյուզուի, չպիտի գտնուի մարդասէր մը՝ որ չզգածուի։

Արդ, իբրաց այս դառն կացութեան իբրեւ մօտէն գիտակ Կիլիկեցի՝ անհունապէս կը խնդրեմ մեր ամէն դասակարգի սիրելի ազգակիցներէն ընդհուպ օգնութեան ձեռք կարկառելու և անմիջական դարմանի փութալու, հասցնելով իրենց լուման Պատրիարքարան և փրկելով Ատանայի ու շրջակայից անբաղդ ժողովուրդը իր սովամահ վիճակէն։

Ոչ նուազ կ'աղերսեմ նաեւ մեր արժանայարգ Հոգեւորականութեանը՝ որ նկատողութեան առնելով Կիլիկիոյ Կաթողիկոսութեան և Միաբանութեան ներկայ դժնդակ դիրքը՝ առանց ժամանակ անցընելու աղէտին վայրերը ղրկէ խումբ մը անձնուէր եկեղեցական Հայրեր, ողբացեալներու յիշատակը օրհնելու, իրենց հոգեշունչ քարոզներով մահամերձները մխիթարելու և քայքայուած օջախներու մէջ վերահաստատելու կենդանութեան թըշուառ բեկորները։

Անդամ Նահանգ. Ժողովոյ Ատանայի
ՅՈՎՀ. Ս. ԹԻՐԶԵԱՆ
Բերա, 8 Ապրիլ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ ԾԱՆՐԱՑԱԾ
ՌՈՒՍԻԱ ԶԻՆՈՒՈՐ ԿԸ ՂՐԿԷ

Բեդերսպուրկի հեռագրական գործակալութիւնը հետեւեալ հեռագիրը կը հաղորդէ աղջի օրուան թուականով.

«Անգլիոյ կառավարութիւնը, որ ռուս կառավարութեան նման Դաւրէժէն խիստ վրդովիչ լուրեր ստացած է, ծանոյց ռուս կառավարութեան թէ շատ փափաքելի պիտի ըլլայ զօրախումբ մը ղրկել Դաւրէժ, որպէս զի մեկնելու միջոցներ ընծայէ նոյն քաղաքէն հեռանալ ուզող օտարականներուն։ Հետեւաբար, Կովկասի փոխարքան, Զարին հաւանութեամբ, հրաման ստացաւ իսկոյն բաւականաչափ զինուոր ղրկել Դաւրէժ՝ ռուս և օտար հաստատութիւնները ու հպատակները պաշտպանելու համար, ինչպէս նաեւ ապահովելու անոնց պարէնաւորումը և հաստատելու հաղորդակցութիւնները Դաւրէժի և Ճուլֆայի միջեւ։»

—Ռոյթէրի գործակալութիւնը Լոնտոնէն սա հեռագիրը կը հաղորդէ.

«Պարսկաստանի վերաբերեալ անգլեւռուս ծրագրին մանրամասնութիւնները սահմանուեցան արտաքին գործոց նախարար Պ. Իզվոլսքիի և Բեդերսպուրկի անգլիական դեսպանին կողմէ։ Ծրագիրը Լոնտոն ղրկուեցաւ Անգլիոյ արտաքին գործոց նախարար Սըր Էտուարտ Կրէյի կողմէ ընդունուելու համար։ Երկու տէրութիւնները, Պարսկաստանի մէջ իրենց հպատակներուն շահերը ու ապահովութիւնը պահպանելու իրաւունքը իրենց վերապահելով, մտադիր չեն Պարսկաստանի ներքին գործերուն միջամտելու նպատակ ունեցող քաղաքականութեան մը հետեւիլ։ Անգլիա և Ռուսիա, խոստովանելով ներկայ կացութեան յարաճուն վտանգաւոր հանգամանքը, Շահին մօտ կը պնդեն որպէս զի Սահմանադրութիւնը վերահաստատէ, յարելով թէ մինչեւ որ նոր Մէջլիսներ չգումարուին, երկու կառավարութիւններէն և ոչ մէկը [illegible] և կամ որ և է աջակցութիւն պիտի չընծայէ Շահին։ Հեռագրական հրահանգներ ղրկուեցան Թէհրանի դեսպանատանց՝ Շահին մօտ դիմումներ ընելու համար։»

—Ռոյթէր սա հեռագիրը ստացած է Թէհրանէն.— «Թէհրանի անգլիական ու ռուսական դեսպաններուն դիմումին վրայ, Շահը հաւանեցաւ վեց օրուան զինադադար տալ Դաւրէժի մէջ, որպէս զի քաղաքը կարենայ պարէնաւորուիլ և բնիկ տարրերը, անօթութենէն գրգռուած, չյարձակին օտար հիւպատոսարաններու վրայ։»

—Դաւրէժէն կը հեռագրեն Բեդերսպուրկի գործակալութեան.— «Այս տեղի անգլիական հպատակները, հեռագիր մը ուղղելով արտաքին գործոց նախարար Սըր Էտուարտ Կրէյի, պաշտպանողական միջոցներ խնդրեցին։ Ռուս հպատակները իրենց հիւպատոսարանը ապաստանեցան։ Շուկաները և անգլիական ու ռուսական պանքաները փակուած են։ Ֆէտայիներ դուրս ելլել փորձեցին հացի պաշարները դրաւելու համար։ Ատոր հետեւանքով բուռն ճակատամարտ մը կատարուեցաւ Քարամլիի մէջ։ Ամերիկացի միսիոնար Պէշքէրվիլ, որ Ֆէտայիներու գլուխը անցած կ'երթար, սպաննուեցաւ։ Հացի նուազութեան պատճառով արիւնալի անկարգութիւններ պատահեր են։»

— Բեդերսպուրկի գործակալութեան հեռագիր մը կ'ըսէ.— «Դաւրէժի ռուս հիւպատոսական գործակալին հաղորդած տեղեկութիւններուն նայելով, քաղաքին բնակիչները, անօթութենէ մղուած, մըտադիր են յուսահատական ձեռնարկ մը ընել՝ թալլելու քաղաքին հայաբնակ թաղերը և անգլիական ու ռուսական հիւպատոսարանները՝ հաց գտնելու համար։ Շարժման պետերը կ'երեւայ թէ կ'ուզեն այդ կերպով — և ի հարկին հիւպատոսը սպաննելով — Ռուսիոյ միջամտութիւնը առաջ բերել, ինչ որ պիտի յապաղեցնէ Դաւրէժի անձնատուութիւնը Շահին զինուորներուն. նաեւ ժամանակ պիտի տայ ապստամբներուն՝ պահուըտելու։ Իրաց այս վիճակին հանդէպ ռուս կառավարութիւնը յանձնարարեց Թէհրանի իր ներկայացուցչին պահանջել Շահէն՝ միջոցներ ձեռք առնել, որպէս զի հիւպատոսարանները, օտար հաստատութիւնները ու հպատակները և քաղաքին հանդարտ բնակիչները կարենան պէտք եղածին չափ պարէն ստանալ. նաեւ յայտարարել որ այդ պահանջման եթէ գոհացում չտրուի, Ռուսիա պիտի հարկադրուի վճռական միջոցներ ձեռք առնել՝ Դաւրէժի ճամբան վերստին բանալ՝ քաղաքը պարէնաւորելու և օտարականները պաշտպանելու համար։»

ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ՉԿԱՅ

ՌՈՒՄԵԼԻԻ ԲԱՆԱԿԸ ՀԱՍՏԱՏ Է ԻՐ ՈՐՈՇՄԱՆ ՎՐԱՅ

ՊՈԼՍՈՅ ԶԻՆՈՒՈՐՆԵՐԸ Կ'ԵՐԴՆՈՒՆ

ՍՈՒԼԹԱՆԸ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՅ

ՍՈՖԹԱՆԵՐԸ ԿԸ ՓԱԽՉԻՆ

ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ՉԿԱՅ

Երէկ զրոյց կը շրջէր թէ համաձայնութիւն մը գոյանալու մօտ էր և թէ Սելանիկի զինուորները իրենց տեղերը պիտի դառնային։ Չկայ ասանկ բան։ Լա Թիւրքիի մասնաւոր թղթակիցը հետեւեալ հեռագիրը ուղղած է իր թերթին այս գիշեր.

ՍԱՆ-ՍԹԷՖԱՆՕ, ժամը 4.5

Հոս ներկայ գտնուող երեսփոխաններէն առած տեղեկութիւններուս համեմատ, սուտ են այն զրոյցները իբր թէ պաշարման բանակին ետ դառնալու մասին համաձայնութիւն գոյացած ըլլայ։ Հերքեցէք։

ԱՅՍԹԷՖԱՆՈՍԻ ՄԷՋ

Երեսփ. Նիստ. — Ժամանում Ահմէտ Րիզա պէյի եւ Էնվէր պէյի.—Հրապարակային նիստ եւ գաղտնի նիստ. — Ծերակոյտը։

Սիրքէճիի կայարանը երէկ շատ շարժումնալից երեւոյթ մը ունէր. սպաներ, մանաւանդ բազմաթիւ զինուորներ քաղաքէն կը հեռանային Այսթէֆանոս երթալու համար։ Շատ օտարականներ ալ կային որ հոն կ'երթային, հակառակ որ գիւղը չբնակողներուն արգիլուած ըլլար հոն երթալ։ Արդէն. երկաթուղիներու կառաշարները անվերջանալի երկարութիւն մը ունէին։ Մաքրիքէօյի վառօդարանին առջեւէն անցած ատեննիս անկանոն բան մը չենք տեսներ. քանի մը պահակները կը մրափեն իրենց խցիկներուն մէջ։ Հոս հոն զինուորներու մէկ քանի փոքր խմբակներ կը խօսակցին, այսչափ։ Ուրեմն, վառօդարանը գրաւուած չէ, ինչպէս ծանուցուեցաւ յամառօրէն։

Այսթէֆանոս, տեսարանը կը փոխուի. մեծ բազմութիւն մը կը սպասէ ամէն կառախումբի գալստեանը և Ռումէլիի բանակին գեղեցիկ սաբիկան-զինուորները կայարանը կը կենան, հրացանը ուսին, լեցուն փամփուշտանոցով։

Ուղեւորները կ'ուզեն իջնալ և գիւղ մտնալ, բայց հրամանը խիստ է։ Այսթէֆանօ պաշարման վիճակի մէջ է կարծես։ Կայարանին մէջ կը նշմարենք Ղալիպ պէյը, ազատութեան քաջարի սպաներէն մէկը, և աւելի հեռուն հրամատար Բէմզի պէյ, Էնվէր պէյի ընկերը և Րէսնէյի հերոսներէն մէկը։

Անմիջապէս Եօթինկ Քլըպ գացի, որ Երեսփոխանական նոր Ժողովին կեդրոնատեղին է։ Հոն կը հանդիպինք ծանօթ ու բարեկամ դէմքերու՝ պոլսական Խորհրդարանէն. ապահովապէս Այսթէֆանոս երկրորդ անգամ պատմական կը հանդիսանայ. բայց այս անգամ օսմ. պատմութեան համար փառաւոր էջով մը։ Հազիւ ժամանակ կ'ունենանք խօսելու քանի մը երեսփոխաններու հետ և շնորհաւորելու Էպուզզիա Թէվֆիք պէյը որ Երեսփ. Ժողովին առժամեայ նախագահ ընտրուած է Այսթէֆանօի մէջ. ահա նիստը պիտի սկսի դռնփակ։ Եօթինկ Քլըպի մեծ սրահը կերպարանափոխ եղած է. գնդամուղի սեղանը կը ծառայէ իբրեւ նախագահական աթոռ։ Բոլոր երեսփոխանները ճըշմարտապէս հայրենասիրական զգացումով մը միացած են փրկելու համար Սահմանադրութիւնը։

Բրբքիլիւէի երեսփոխան Րաիֆ պէյ Երեսփ. Ժողովոյ քարտուղար նշանակուած է։ Դեր-Նախագահ Թալաթ պէյ ներկայ է։ Ատեն ատեն երեսփոխաններ կը հասնին քաղաքէն, ի մէջ այլոց Պոլսոյ երեսփոխան Իսմայիլ Մուսթաֆա Նեսիմ էֆ.ն, որ յայտարարեց թէ Այսթէֆանոս պիտի բնակի ցորչափ հոն մնան իր պաշտօնակիցները։

Ժողովին գաղտնի նիստը երկար չտեւեց և ընդհատուեցաւ ժամանումովը Ահմէտ Րիզա պէյի, որ, ինչպէս գիտենք, ապօրէն կերպով բռնադատուած էր հրաժարելու նախագահութեան պաշտօնէն։ Ճշմարիտ ցոյց մը տեղի ունեցաւ։ Կառք մը կայարան կը տանի զայն։ Անկարելի է հասկնալ թէ ո՛ւրկէ կուգայ, ո՛ւրկէ դուրս կ'ելլայ. շրջապատուած է բազմութենէն, սպաներէ՛ և զինուորներէ որոնք յաղթանակով մինչեւ ժողով կը տանին զայն։ Իսկոյն ներս կը մտնայ երեսփոխաններուն ծափերուն մէջտեղ։

Ահմէտ Րիզա պէյ, սաստիկ յուզուած, խօսք կ'առնէ և կ'ըսէ թէ աւելի քան քսան տարիէ ի վեր ինքը կ'աշխատի երկիրը Սահմանադրութեամբ մը օժտելու համար և այս վերջին օրերս իմացած էր թէ կ'ուզեն հարուածել այդ Սահմանադրութիւնը։ Չէր կորուսած իր հաւատքը և մէկ քանի օրերու միջոցին որ ստիպուեցաւ պահուըտիլ, ժամանակը պարապը չվատնեց, այլ աշխատեցաւ փրկելու Սահմանադրութիւնը։ Յետոյ կը յայտնէ այն ուրախութիւնը զոր կը զգայ իր պաշտօնակիցներուն մէջտեղը գտնուելուն, և կը կրկնէ, ինչպէս ըսած է Երեսփ. Ժողովի իր առաջին ճառին մէջ, թէ պէտք է խոհեմութեամբ և չափաւորութեամբ աշխատիլ։ Ահմէտ Րիզա պէյի խօսքերը կը ծափահարուին. յետոյ դռները կը գոցուին և գաղտնի նիստը կը վերսկսի։

Կարելի չեղաւ գաղտնիքին թափանցել, բայց ապահովապէս կատարուող բանակցութիւններու մասին յոյժ կարեւոր խորհրդակցութիւններ եղան։ Յետոյ որոշուեցաւ որ Երեսփ. Ժողովը այսուհետեւ Այսթէֆանոս գումարուի, և այս մօտք հեռագիրներ ուղղուեցան լրագիրներուն, ինչպէս նաեւ Ժողովին Պոլսոյ պիւռօին, հրաւիրելով բոլոր բացակայ երեսփոխանները որ այսօր անպատճառ Այսթէֆանօս երթան, վասն զի Ժողովը կարեւոր որոշումներ պիտի տայ այսօր։ Յետոյ նոյնպէս որոշուեր է որ Ծերակոյտն ալ Այսթէֆանոս գումարուի և ատոր համար քանի մը ծերակուտականներ Այսթէֆանո եկած են Խորհրդարանին հետ յարաբերութեան մտնելու. Ծերակոյտի բոլոր անդամները, իրենց Նախագահին Սաիտ փաշայի հետ Այսթէֆանոս հրաւիրուեր են և այսօր հոն կը սպասուին առաջին ժողովը գումարելու։

Երեսփ. Ժողովը ուրախութեամբ իմացած է այն լուրը թէ օսմ. նաւատորմը հաւատարիմ կը մնայ Սահմանադրութեան՝ համամիտ Ռումէլիի բանակին։ Արդարեւ, Րիւսթէմ պէյ, Նաւատորմին ընդհանուր հրամանատարը, Ֆէքիր Պիւլէնտ, Նեճմը Շեվքէթի հրամանատարները և Սամի պէյ Այսթէֆանոս հասան և Խորհրդարանը ներկայ գտնուելէ յետոյ Թալաթ պէյի և Էնվէր պէյի հետ Հալքալը գացին, ուր կը գտնուի բանակետղը, հրամանատարութեամբ Հիւսէյին Հիւսնի փաշայի։ Այս այցելութեան նպատակն էր հաղորդել նաւատորմին զինուորներուն հնազանդութիւնը։

Երէկ, Այսթէֆանոսի մէջ, Խորհրդարանին նիստէն յետոյ, ներկայ երեսփոխաններուն թիւն էր 130. այսօր ամէնքն ալ հոն ներկայ պիտի գտնուին։

Էնվէր պէյի Այսթէֆանոս ժամանումը դէպք մը եղաւ։ Սպաներ և պարզ զինուորներ կը համբուրէին զայն, ծիտը կ'իյնային և կը շնորհաւորէին։ Շատեր իրենց ուրախութենէն կուլային և հազարաւոր մարդիկ շրջապատեցին զայն և անոր հետեւեցան մինչեւ Երեսփ. Ժողով։

Հոն էր նաեւ Շուրայի Իւմմէթի անօրէն Տօքթ. Պէհաէտտին պէյ, մէկ բառով, Մ. և Յ. Կոմիտէն ժամադիր եղած էր Այսթէֆանո։ (Լա Թիւրքի)

„ՄԷՃԻՏԻԷ„ ՅԱԾԱՆԱՒՈՐԱԿԻ ՍՊԱՆԵՐՈՒՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Մէճիտիէ յածանաւորակին պաշտօնական կնիքը կրող հետեւեալ յայտարարութիւնը ղրկուած է Իգտամի խմբագրութեան.

«Երդում ըրած ենք մինչեւ մեր կեանքին վերջին կաթիլը աշխատելու մեր օսմ. գործող բանակին հետ, մեր օրինաւոր Սահմանադրութիւնը պահպանելու համար։»

«Մէճիտիէ» յածանաւորակին սպաները
եւ բոլոր նաւաստիները

ՍՈՒԼԹԱՆԸ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՅ

Սուլթանին գահէն հրաժարելու զրոյցները կը հերքուին։ Անիկա մտադրած է եղեր մնալ գահուն վրայ։ Նոյն իսկ յայտարարեր է կարգ մը բարձրաստիճան անձնաւորութեանց թէ մինչեւ ցարդ շնորհած էր ինչ որ ազգը պահանջած էր և թէ ինքը պատրաստ էր դեռ շնորհել ինչ որ իրմէ պահանջուէր։ Բայց, աւելցուցեր է, եթէ գործը ծայրայեղութեան մըղուէր, ամէն լաւ տակնուվրայ կ'ըլլար!!։

—Վերջին վայրկենին զրոյց կը շրջէր թէ Սուլթանը տասը միլիոն ոսկի կ'առաջարկէ սահմանադր. կառավարութեան։ Աւելի լայն և անսահման զիջումներ պիտի ընէ վեհապետական իրաւունքներու մասին, պայմանով որ իր իշխանութեան ո և է վնաս չհասնի։

ՌԷԱՔՍԻՕՆԷՐՆԵՐԸ

Զինուորական յեղափոխութիւնը այնքան վստահաբար առաջ բերող ռէաքսիօնէրներուն ցանկը ամբողջացած է և կը գտնուի պաշարման բանակին հրամանատար Հիւսէյին Հիւսնի փաշային ձեռքը։ Անոնք պիտի յանձնուին սովորական դատարաններուն. զանոնք զինուորական օրէնքի ենթարկել չուզուիր։ Անոնց թիւն է 543։ Անոնց մէջ կան տասնմէկ պալատական պաշտօնատարներ. նաեւ Ներքին Նաթիր աղան որ իր սեռակիցներուն մէջ քաղաքական հանճարի մը համբաւը կը վայելէ և որ 25 տարի առաջ, 180 ֆրանքի գնուած է եգիպտացի գերեվաճառէ մը, և Խալիս էֆ. անձնական գանձուն նախարարութեան նախկին խորհրդականը, որ հիմակ կայսերական իշխանուհիի մը գործակատարն է։ Այս երկու անձերը կ'ամբաստանուին իբրեւ կազմակերպիչները վերջին խռովութեան և իբրեւ դրամ բաժնող զինուորներուն և սոֆթաներուն։ Այս ցուցակին մէջ կան նաեւ քանիերկու անձեր, չորս հրապարակագիրներ և 17 խմբագիրներ, միացածը զինուորականներ և հօճաներ են։

ԱԶԱՏՈՒԹԵԱՆ ԲԱՆԱԿԸ ԿԸ ՄՕՏԵՆԱՅ
Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԶԻՆՈՒՈՐՆԵՐԸ
ԵՐԴՈՒՄ ՊԻՏԻ ԸՆԵՆ

Երէկ իրիկուն ուշ ատեն առնուած ամենաստոյգ տեղեկութեանց նայելով, ազատութեան բանակէն երկու յառաջապահ վաշտեր, տասներկու թնդանօթներով, Կ. Պոլսոյ ռազմագիտական կարեւոր դիրքերէն մէկը գրաւած են։ Այդ դիրքը կը տիրէ Կ. Պոլսոյ ամէնէն կարեւոր կողմերուն։ Այդ տեղին շրջակայ գիւղերու և թաղերու երիտասարդները, ազատութեան բանակին մէջ իբրեւ կամաւոր ընդունուելու համար, մրցում կը կատարեն։ Նոյն դիրքին գրաւման միջոցին երկու խաֆիէներ ձերբակալուեր են՝ կրօնական աքեմով։ Ատոնք զէնք քաշելով փորձեր են փախչիլ, սակայն չեն յաջողեր։ Այդ երկու անձերուն վրայէն կարեւոր և ուշագրաւ գրութիւններ գտնուեր են։

—Անձնապահ զօրաբանակին նախորդ հրամանատար Մահմուտ Մուխթար փաշա, որ վերջին դէպքին հետեւանքով, Աթէնքի ճամբով Սելանիկ գացած էր, Գ. զօրաբանակին մնացած մասին և վերջերս դըրուած կամաւորներու գլուխը անցած միացեր է ազատութեան բանակին։ Մահմուտ Մուխթար փաշա պիտի հրամայէ առաջին անգամ Կ. Պոլիս մտնելիք զինուորական զօրութեան։

—Ազատութեան բանակին հրամանատարը գրած էր ընդհանուր սպայակոյտի նախագահին, որպէս զի խռովարարներէն խաբուելով ազատութեան և Սահմանադրութեան պահպանման համար իրենց ըրած ուխտը մասամբ դրժող անձնապահ զօրաբանակին ցամաքային ու ծովային զինուորները երդում ընեն թէ իրենց սպաներուն կատարելապէս պիտի հնազանդին, ազատութեան բանակին գործառնութեանց ընաւ պիտի չմիջամտեն և այլն։ Վաղը առտու Շէյխ-իւլ-Իսլամը, Փէդվա Էմինին և Տէրս Վէքիլին պատերազմական պաշտօնատունը պիտի երթան և, իրենց ընկերանալիք զինուորական պաշտօնեաներուն հետ բոլոր զօրանոցները այցելելով, զինուորներուն երդում ընել պիտի տան։ Կ. Պոլիս գտնուող բոլոր զինուորները պատրաստ են երդում ընելու։

—Ծովային բոլոր զինուորները և սպաները, երէկ, կէսօրէն ետքի աղօթքը կատարելէ յետոյ երդում ըրին ծովային զօրանոցին բակին մէջ։ Աղօթքէն ետքը բոլոր սպաներուն ներկայութեանը զինուորական իմամ Մուհէտտին էֆ. աղօթք մը կարդաց և պատրաստուած տեղեկագրին նշանակութիւնը բացատրեց զինուորներուն։ Յետոյ բոլոր սպաները և զինուորները զատ զատ երդում ըրին ձեռք դնելով Քուրանին վրայ որ կարմիր չուխայի մէջ փաթթուած դրուած էր սեղանի մը վրայ։ Ահաւասիկ երդման բանաձեւը.

«Յանուն Աստուծոյ Ամենազօրին և Ամենագթածին երդում կ'ընենք թէ հաստատամիտ պիտի մնանք մեր օրինաւոր Սահմանադրութիւնը պաշտպանելու համար։ Շարժման (Ազատութեան) բանակին հաւատարիմ պիտի մնանք և անոնց հետ միաբան մեր օրինաւոր Սահմանադրութիւնը պիտի պաշտպանենք, մեր հրամանատարներուն ու սպաներուն բոլոր հրամաններուն պիտի հնազանդինք և մինչեւ մեր արեան վերջին կաթիլը միաբանութեամբ պիտի գործենք։»

Բոլոր զինուորները յետոյ հոն գտնուողներուն յայտարարեցին թէ կատարեալ անկեղծութեամբ ըրած են երդումը։

—Թէրսանէի հրամանատարը յետոյ սա յայտարարութիւնը հրատարակել տուաւ.

«Հանրութեան մէջ զրոյցներ տարածուած են՝ իբրեւ թէ նաւատորմին սպաները բռնապետական նողկալի պաշտօնատարներուն հետ համամիտ կը գտնուին և թէ նոր անուանուած Նաւային հրամանատարները, այդ պատճառով, գաղտնի հաղորդակցութեան մէջ կը գտնուին՝ բռնապետական նպատակին ոյժ տալու։ Սակայն այդ զրոյցներուն բոլորովին անհիմն ըլլալը հաստատուած է այն պարագայով թէ ծովային բոլոր հրամանատարները ու սպաները, իրենց հայրենասիրական զգացումներուն բերմամբ, երդում և ուխտ ըրած են նոյն իսկ իրենց կեանքը զոհել Սահմանադրութեան պահպանութեանը համար։ Հետեւաբար նաւատորմին համար կարգուած հրամանատարները զինուորական կարող սպաներ են որոնք օրինաւոր Սահմանադրութիւնը իրենց կեանքէն աւելի նուիրական կը համարին։ Բացարձակապէս համամիտ են Շարժման (Ազատութեան) բանակին, որ օսմ. ազգին փրկարարը ու օրինաւոր իրաւունքներուն պահապանն է։ Այս պարագաներուն համար քանիցս երդում ըրած են իսլամական կրօնքին վրայ։ Կը ծանուցուի թէ նաւային հրամանատարները ու սպաները նորէն երդում ըրած են հայրենիքին ու ազգին կեանքը պահպանելու համար։»

—Նոյն հրամանատարութիւնը բոլորովին կը հերքէ այն լուրը թէ Էրթողրուլ զբօսանաւը ամէն ժամ պատրաստ գըտնուած ըլլայ ճամբայ ելլելու։ Այդ նաւը Ոսկեղջիւրի մէջ կեցած է՝ մաքրուելու նպատակով աւազան մտնելու համար։

—Այսթէֆանոյէն կը հեռագրեն թէ Ռումէլիի բանակին յայտարարութեան ընթերցումէն յետոյ, Կ. Պոլսոյ զօրքերը, որոնք վերջին ապստամբութեան մասնակցած էին, սկսեր են խորհրդակցիլ։ Այդ զօրքերուն մեծ մասը որոշեր են Ռումէլիի բանակին միանալ, երբ իրենց յայտարարուեր է թէ ռէաքսիօնէրներէն խաբուած ըլլալով, վախնալիք բան չունին։

—Պատերազմական նախարար Էտհէմ փաշա, անձնապահ զօրաբանակին հրամանատար Նազըմ փաշա, սպայակոյտի նախագահ Իզզէդ փաշա և Ա. ու Բ. զօրաբաժիններուն հրամանատարները, այսօր, երդում կատարած զինուորներուն զօրանոցները այցելելով, պիտի բացատրեն այն տեղեկագիրը որ պատրաստուած է՝ ձեռք ձեռքի տալու ազատութեան բանակին հետ՝ այդ բանակին զինուորներուն և վերոգրեալ զինուորներուն միջեւ թիւրիմացութեան տեղի չտալու համար։ Յետոյ այդ զինուորները մաս մաս ազատութեան բանակետղը պիտի ղրկուին, ձեռք ձեռքի տալու իրենց զէնքի ընկերներուն հետ։

—Ազատութեան բանակին յառաջապահները Այսթէֆանոսէն դէպ ի Մաքրիքէօյի շրջակաները յառաջացած են։ Բանակին ձախ թեւը հասած է Շիշլիի բարձունքները և Պէշիկթաշի հիւսիսային կողմերը։ Քեաղըտխանէի բարձունքները գրաւուած են։ Պէտք եղած տեղերը թընդանօթներ զետեղուած են։ Երէկ լուր առնուեցաւ որ բանակին ընդհանուր կեդրոնը Խատըմքէօյէն ճամբայ ելած է և Կ. Պոլսոյ կը մօտենայ, որով Կ. Պոլիս ամբողջովին պիտի պաշարուի։

—Ազատութեան բանակը շատ կանոնաւոր է, ինչպէս նաեւ թնդանօթները։ Էտիրնէի ու Սելանիկի երկաթուղիները ազատութեան բանակին ձեռքը կը գըտնուին։

—Թուրքիոյ վերջին դէպքերուն նկատմամբ Պերլինէն հետեւեալը կը գրեն Ֆրանքֆուրթըր Զայթունկի.— «Փորձագէտ զինուորականներ մեծապէս կը գովեն Երիտասարդ-Թուրքերու զինուորական կազմակերպութիւնը և կարողութիւնը։ Արդարեւ Երիտասարդ-Թուրքերը գիտցան հաւաքել և Կ. Պոլսոյ վրայ քալեցնել, զարմանալի կերպով խիստ կարճ միջոցի մը մէջ, 30,000է աւելի զինուորական զօրութիւն մը։ Ատոնց ամէնքը տեղի ունեցած է ռազմագիտական խիստ կատարեալ եղանակով։ Կարգապահութիւնը շատ խիստ է. նոյն իսկ զինուորներու պարէնաւորումն ալ կատարելապէս հոգացուած է։ Այս պարագաները ցոյց կուտան թէ քաղաքական իմաստութիւնը, հնարագիտութիւնը և զինուորական կարողութիւնը Երիտասարդ-Թուրքերուն քով կը գտնուին և միայն անոնց բանակետղին մէջ։ Միւս բանակետղերուն մէջ, ընդհակառակը, կը տիրէ վրդովում և տկարութիւն։ Այդ պատճառով է որ կ'ընդունուի սա պարագան թէ Երիտասարդ-Թուրքերուն կողմէ Կ. Պոլսոյ գրաւումը առանց ճակատամարտի պիտի կատարուի։»

—Սելանիկէն, Էտիրնէէն, Մանասդըրէն և ուրիշ տեղերէ ազատութեան բանակին միացող կամաւորներուն թիւը տասնըհինգ հազարը կ'անցնի։

—Այսթէֆանոսի բնակիչներէն շատ մը տիկիններ խիստ գեղեցիկ ծաղկեփունջ մը նուիրեցին ազատութեան բանակին։

—Ազատութեան բանակին և Բ. Դրան միջեւ բանակցութիւններ կը կատարուին։

—Ազատութեան բանակին սպայակոյտի նախագահ Բերդէվ փաշա, երէկ, կէսօրին Կ. Պոլիս եկաւ և իրիկուան Չաթալճա ուղեւորեցաւ։

—Ռումէլիէն հետզհետէ ուտելիք և պիտոյք կը հասնի ազատութեան բանակին։ Երէկ գիշեր մեծաքանակ ալիւր ժամանեց Չէքմէճէ։ Այսթէֆանոյէն զինուորական բժիշկ մը հրաւիրուելով քննեց այդ ալիւրներուն առողջապահութեան տեսակէտէն վնասակար ըլլալը կամ ոչ։

ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՆԵՐՈՒՆ
ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԻՒՆԸ

Զանազան տեղերու ժողովուրդներէն և զինուորական տեղերէ հեռագիրներ ուղղուելով հարցուած է որ Երեսփ. Ժողովը ապահովութեան մէջ կը գտնուի՞ և սահմանադրութիւնը վտանգի մէջ է։ Սահմանադրութեան վտանգի տակ չըլլալը յայտնի է, սակայն, կ'ըսէ Եէնի Կազէդա, կատարեալ վստահութիւն գոյանալու համար պէտք է որ Երեսփ. Ժողովը կանոնաւորապէս գումարուի և երեսփոխանները կատարեալ ապահովութեամբ Ժողովին ներկայ գտնուին։ Մինչդեռ երեսփոխաններէն մէկին սպաննուիլը և ուրիշներու ալ փախչելու պարտաւորուիլը միւսներուն անվստահութիւն ներշնչած է, որով չեն կրնար Ժողովին նիստերուն ներկայ գտնուիլ։ Եէնի Կազէդա կ'իմանայ թէ Երեսփ. Ժողովին ատենապետը գրեր է Բ. Դրան որ երեսփոխաններուն կեանքը ապահովուի և անոնց տուներուն բռնաբարմանը բացարձակապէս տեղի չտրուի։ Բ. Դուռն ալ ըստ այսմ հարկ եղածը գրած է պատերազմական ու ոստիկանութեան նախարարութեանց։

ՏԷՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԵՒ Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԴԷՊՔԵՐԸ

Ֆոսիշէ Զայդունկ, Կ. Պոլսոյ դէպքերուն առթիւ, հետեւեալը կը գրէ.— «Եթէ որ և է տէրութիւն այս միջոցիս փորձէ պղտոր ջուրի մէջ որսալու, եթէ փորձէ գերիշխանաբար կատարուած իրողութիւններ առաջ բերելու, Կ. Պոլսոյ բոլոր յեղափոխութիւններէն աւելի վըտանգաւոր տագնապ մը առաջ պիտի բերէ։ Սակայն ճիշդ այդ մեծ վտանգին, այդ ծանր պատասխանատուութեան մէջ կայ մինչեւ մէկ աստիճան երաշխաւորութիւն մը՝ արկածախնդրական որ և է կամեցութեան դէմ։ Եթէ մեծ տէրութիւնները իրապէս որոշած են թոյլ տալ որ Թուրքիա ինք կարգադրէ իր գործերը և սպասել՝ տեսնելու թէ օտար ժողովուրդ մը ի՛նչպէս կը կարգադրէ իր ճակատագիրը. եթէ որոշած են թոյլ չտալ որ փոքր Պետութիւնները առիթէն օգտուին, այլ ի հարկին միաձայնութեամբ մերժել այդ տեսակ փորձեր, այն ատեն պատճառ մը չկայ մասնաւոր մտահոգութեամբ նայելու ապագային, ինչ որ ալ ըլլայ այսօրուան վիճակին արդիւնքը։»

“ԱՊՏԻՒԼ ՀԱՄԻՏԷՆ ԽԱԲՈՒԵՑԱՆՔ„
ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԱՄԵՆԱՄԵԾ ԹՇՆԱՄԻՆ

Վօլքան թերթը Սահմանադրութիւնը տապալելու գծուծ նպատակաւ սարքուած զաւեշտի ցոյցին հետեւեալ օրն իսկ, Սուլթանին բաց նամակ մը ուղղելով, գըրած էր.— «Ո՜վ Թագաւոր, հասաւ ժամը ցոյց տալու քու զօրութիւնդ ու մեծութիւնդ անոնց որ կ'ըսէին թէ Սահմանադրութիւնը մենք մեր սուիններովը առինք։ Միայն քու ձեռքդ է Սահմանադրութիւնը տալ, ինչպէս նաեւ ետ առնել զայն։» Վօլքանի այս խօսքերուն հետեւեալ կերպով կը պատասխանէ Հիլալ թերթը, իր երկրորդ թիւին մէջ, որ երէկ հրատարակուեցաւ.— «Ապտիւլ Համիտ Բ. արիւնալի յարձակումով մը փորձեց իր բախտն ու զօրութիւնը։ Անշուշտ այս ապստամբութիւնը ամիսներէ ի վեր պատրաստուած գործի մը հետեւանքն էր։ Նոյնպէս տարակոյս չկայ որ ինքը միայնակ չէր այս ձեռնարկին մէջ. անոր հետ գաղտագողի, ձեռքի տակէ մութի մէջ գործող վատ ու բռնակալ ձեռքեր կան։ Բայց ատոնք ի՛նկան, ընկճուեցան բոլոր ազգին ու բանակին վճռական շարժումովը և այս պահուս կը դողան իրենց մարդկութեան իրաւունքները պաշտպանելու վճռական նըպատակով միացած օսմանցիներուն առջեւ։ Այսպէս կատարելապէս ապացուցուեցաւ որ ազգը ի՛նք՝ իր ուժով, իր կամքով, իր սուիններով առաւ Սահմանադրութիւնը, որ քմահաճօրէն տրուած ողորմութիւն մը չէ և կարելի չէ զայն ետ առնել։ Եթէ ութ ամսուան մեր սահմանադրական կեանքը աչքի առջեւ բերելով դատողութիւն մը ընենք, պիտի տեսնենք որ միայն մէկ բանի մէջ սխալած ենք։ Մեր սխալը հոս է որ մինչեւ երէկ վեհապետին դիտաւորութեանը վրայ խաբուեցանք և հաւատացինք թէ անիկա Սահմանադրութեան հաւատարիմ պիտի մնայ։ Ապտիւլ Համիտ Բ. մենք միշտ ազատութեան թշնամի նըկատած ենք, ու մենք պարտաւոր էինք զգոյշ ըլլալ ազատութեան յաւիտենական և մշտնջենական թշնամիին հանդէպ։ Յեղափոխութեան չորրորդ կամ հինգերորդ օրը Թան իր խմբագրականին մէջ կը յանձնարարէր միշտ մեր ուշադրութիւն դէպի Եըլտըզ ուղղել և կ'առաջարկէր միշտ արթուն ու պատրաստ կենալ երկրին նոր վարչութեան թշնամիին՝ Ապտիւլ Համիտի դէմ որ 33 տարի ամենախիստ բռնակալութեամբ երկիրը կառավարեց։ Եւ արդէն իր ստացած կրթութեան հետեւանքով բռնակալէ զատ ուրիշ բան մը չէր կրնար ըլլալ. երբե՛ք սիրտով ու անկեղծութեամբ Ազատութեան ու Սահմանադրութեան բարեկամը պիտի չըլլար։ Արդէն յայտնի էր։ Մենք պէտք չէր որ մոռնայինք 93ի դէպքը, Միտհաթ փաշայի անողոք սպանութիւնը, Հայերուն ջարդը։ Սակայն հոգ չէ։ Ճակատագրական է եղեր մեզի համար փորձառական դաս մը առնել պատմութենէն։ Գոհ ըլլանք որ այս անգամ Սահմանադրութիւնը լրջօրէն, հիմնովին վերահաստատուեցաւ։ Եթէ ցաւալի կէտ մը կայ, այն ալ վերջին դէպքին առթիւ երկու հարիւրի չափ երիտասարդ ու կարող սպաներու զոհուիլն է. Բայց վստահ ըլլանք որ այս անմեղ նահատակներու արիւնին վրայ հիմնուած նոր ռէժիմը, պիտի ըլլայ ապահով և զերծ ամէն տեսակ ապագայ յարձակումներէ։»

ԱՊՏԻՒԼ ՀԱՄԻՏ
ԶԱԼԻՄ ԸԼԼԱԼՈՎ ԽԱԼԻՖԱ ՉԷ

Հիլալի մէջ կը կարդանք.—

«Ամէն ճշմարիտ հաւատացեալ պէտք է խիղճով համոզուի թէ Գուրանի և Շէրիի օրէնքին համաձայն, Ապտիւլ Համիտ Բ. ընաւ երբեք իսլամներու Խալիֆա չեղաւ։ Ապտիւլ Համիտին Խալիֆայական հանգամանք տուողները կա՛մ անտեղեակ են Շէրիի տրամադրութիւններուն, կամ ասոնց դէմ ըմբոստացող։ Գուրանէն բազմաթիւ հատուածներ, մարգարէներու յայտնութիւններ և իւլէմաներու ֆէթվաներ միաբան կը վճռեն թէ «Աստուած կ'անիծէ զալիմները», «Զալիմին կենացը համար աղօթելն իսկ Աստուծոյ դէմ է»։ Ապտիւլ Համիտ բառին տառական իմաստով ու բովանդակ ուժովը զալիմ մը եղաւ, եւ այս պատճառաւ իբր իսլամներու Խալիֆա անոր իշխելը Շէրիի օրէնքին հակառակ է։ Իսլամ կրօնական հեղինակութիւն մը յայտնած է «Աւելի լաւ է քեաֆիր ու արդար թագաւորի մը հպատակիլ, քան զալիմ իսլամ թագաւորի մը։» Ապտիւլ Համիտ Բ., որ հակառակ իրեն դէմ յայտնուած ընդհանուր նողկանքին, 33 տարիէ ի վեր Օսմ. Գահուն վրայ Խալիֆայութիւն կ'ընէ, 34 տարի է որ ազգին արիւն փսխել տուաւ, եթէ անոր թագաւորութեան պատմութիւնը քննենք ու Համիտեան վարչութեան այդ զզուելի ժամանակամիջոցը աչքի առջև բերենք, մէկ բան միայն պիտի տեսնենք, զուլում, զուլում, մինչ զուլում։ Կը կրկնենք, Ապտիւլ Համիտ Խալիֆա չէ, և բնաւ չեղաւ. ուստի սուրբ աւելի հասաւ այս կեղծ կրօնքի զէնքը այդ վատ ձեռքէն պէտք է առ առնէ ազգը։»

ԹԵՎՖԻԳ ՓԱՇԱ

Պերլինի նախորդ օսմ. դեսպան զօրավար Թէվֆիք փաշա քաղաքային հագուստով Խառբիյէյօյ գացեր է զինուորներուն հետ տեսնուելու։ Հոն պատուիրեր են իրեն որ առնէ քալէ. ան ալ անմիջապէս առեր քալեր և մայրաքաղաքս դարձեր է։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Երէկ իրիկուն Նախարարաց Խորհուրդը հետեւեալ պաշտօնական յայտարարութիւնը հրատարակել տուաւ.—

«Կարգ մը զրոյցներ ու կարծիքներ կը շրջին, որոնց համեմատ իբր թէ Բ. և Գ. զօրաբանակներէն գալով քաղաքին դուրսը կեցած օսմ. զինուորներուն և քաղաքին մէջ գտնուող օսմ. զինուորներուն միջեւ անհամաձայնութիւն կայ։ Նաեւ, ժողովուրդին և զինուորներուն յուզում պատճառող ուրիշ շատ մը զրոյցներ, շրջաբերուելով հանդերձ, երբեմն մամուլի էջերուն մէջ կ'անցնին։ Հաստատուած է թէ բոլոր ատոնք ժողովրդեան միջեւ յուզումի առիթ կ'ըլլան։ Օսմ. զինուորներուն միջեւ էապէս անհամաձայնութիւն չկայ։ Զինուորական իշխանութենէն ստացուած տեղեկութիւններն ալ ասիկա կը հաստատեն։ Ժողովուրդը և զինուորը յուզումի և տագնապի մատնող ո՛չ մէկ պատճառ չկայ։ Անդորրութիւնը ապահովելու համար ալ կառավարութեան կողմէ հարկ եղած միջոցները ձեռք առնուած են։ Ուստի կը յայտարարուի թէ պէտք է որ անհիմն եւ տռհասարակ չարակամութենէ դրդուած կարգ մը զրոյցներուն և հրատարակութիւններուն բնաւ երբեք կարեւորութիւն չտրուի, ամէն ոք իր գործովը զբաղի, և մամուլն ալ հայրենասիրաբար, երկրին վիճակն ու շահերը նկատի առնելով, ժողովրդեան և զօրաց միտքը յուզող անճիշտ լուրեր չհրատարակէ»։

ԹՈՒՐՔԵՒՊՈՒԼԿԱՐ ԲՐՕԹՕՔՕԼԸ

Աւասիկ Թուրքեւպուլկար բրօթօքօլին պատճէնը, որ քանի մը օր առաջ ստորագրուեցաւ և որ ինը յօդուածներէ կը բաղկանայ.—

Յօդ. Ա.— Պուլկար կառավարութիւնը կատարեալ հաւանութիւն կը յայտնէ Բեդերպուրկի բրօթօքօլին պարունակած պայմաններուն։ Կը հրաժարի ո և է պահանջում ընելէ Ռուսճուք-Վառնա երկաթուղիի գծի մասին։ Ռուսեւթուրք բրօթօքօլին մէջ միակ փոփոխութիւն մը եղած է մանրամասնութեան մը մասին։ 1908 սեպտ. 22/5 հոկտ.էն սկսեալ, երբ Պուլկարիոյ անկախութիւնը հռչակուեցաւ, Րումէլիի փոխանցական «հարկ»ը պիտի վճարուի «տոկոս»ի ձեւին ու անունին տակ։

Յօդ. Բ.— Նաչէվիչի կողմէ պատրաստուած կարգադրութեան ծրագիրը ի մասին իսլամ հասարակութեանց կազմակերպութեան և վագֆ կալուածներու, բրօթօքօլին հետ ստորագրուած ու վերջնապէս ընդունուած է։ Գալով բացառիկ վագֆներու, պուլկար կառավարութեան կողմէ կազմուելիք յանձնաժողովի մը միջոցաւ պիտի քննուի շահակից կողմերուն պահանջումները։

Յօդ. Գ.— 110,000 ֆրանք վճարուած է իբր կառավարական պահանջում, հեռագրական և թղթատարական վարչութեան հաշուոյն։

Յօդ. Դ.— 180,807 դրուշ վճարուած է փորոններուն համար։

Յօդ. Ե.— 459,939 դրուշ վճարուած է առողջապահական սպասարկութեան համար։

Յօդ. Զ.— Բրօթօքօլին մէջ յիշուած զանազան գումարները, մէջը ըլլալով նաեւ Րումէլիի հարկին տեղ հատուցուելիք տոկոսները, պիտի վճարուին բրօթօքօլին վաւերացման յաջորդող 15 օրերուն մէջ։

Յօդ. Է.— Պուլկարիոյ ունեցած ուղղակի պարտքերը, Րումէլիի երկաթուղիին, մէջը ըլլալով շահագործման մասին տրուելիք տուգանքը, սկսեալ գծին գրաւումէն մինչեւ վճարումը Բ. Դրան կողմէ երկաթուղիի ընկերութեան ըլլալիք հատուցման, ուղղակի կերպով պիտի կարգադրուին Պուլկար կառավարութեան և յիշեալ Ընկերութեան միջեւ։

Յօդ. Ը.— Երկու կառավարութեանց միջեւ առկախ խնդիրները, որոնց մասին ռուսեւթուրք բրօթօքօլին մէջ տրամադրութիւններ կը գտնուին, հարթուած ըլլալով, կայս. կառավարութիւնը կը յայտարարէ թէ Պուլկարիոյ քաղաքական նոր վիճակը կը ճանչնայ։

Յօդ. Թ.— Թուրքեւպուլկար բրօթօքօլին վաւերացումները պիտի փոխանակուին Կ. Պոլսոյ մէջ, ամէնէն ուշը մինչեւ մէկ ամիս։

Ստորագրած են
ՐԻՖԱԹ ՓԱՇԱ
ԼԻԱՊՉԷՖ

Թուրքեւպուլկար բրօթօքօլին վրայ այսօր վիճաբանութիւն պիտի կատարուի Խորհրդարանին մէջ։ Արտաքին գործոց նախարար Րիֆաթ փաշա հարկ եղած բացատրութիւնները պիտի տայ բրօթօքօլի մասին։

ԶԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Երէկ զրոյց կը շրջէր թէ Սուլթանին եղբայրներէն մէկը և իր եղբօրորդիներէն երկուքը խոյս տուած են՝ վտանգէն վախնալով։ Լա Թիւրքի կը տեղեկանայ թէ անհիմն է այս զրոյցը, բայց անոնց կեանքին պահպանութեանը համար լուրջ միջոցներ ձեռք առնուած են։

—Կառավարութիւնը փոխադրանաւեր կը ղրկէ Տէտէ-աղաճ, Բ. զօրաբանակէն 12 վաշտեր Սուրիա փոխադրելու համար, հակաքրիստոնէական և ռէաքսիոնէական շարժումը զսպելու նպատակով։ Այս որոշումը տրուած է պատերազմական նախարարութեան և Գ. զօրաբանակի հրամանատարին միջեւ գոյացած համաձայնութենէ մը ետքը։

—Նախորդ մեծ եպարքոս Հիւսէյին Հիլմի փաշա մինչեւ երէկ իրիկուն կը գտնուէր Շիշլիի իր բնակարանին մէջ։

—Բէյքի Շեվքեթ յածանաւին երկրորդ հրամանատար Մուզաֆֆէր պէյ անձնասպան ըլլալ փորձեր է Նաւատորմին մէջ ծագած խառնակութեան պատճառաւ։ Չէ մեռած, բայց կեանքը վտանգի մէջ է։

—Երէկ, պաշարման բանակին պաշտօնեաները Շիշլիի և Պէշիկթաշի մէջ մեծ ապարանքներ վարձեցին ազատական բանակին տեղաւորման համար։

—Պաշարման բանակին ժամանումը սարսափի մատնած է հօճա էֆէնտիները։ Հասնողը կը փախչի, ոմանք շոգենաւով, ոմանք երկաթուղիով դէպի Անատոլու և ուրիշներ ոտքով։ Կ'ըսուի թէ գրպաննին լեցուն է։ Բայց անոնք կը փախչին ոչ թէ հանդարտ մնալու, այլ գիւղացի ժողովուրդը գրգռելու։ Անշուշտ կառավարութիւնը միջոցներ ձեռք պիտի առնէ այս խայտառակներուն չահատակութիւններուն դէմ Անատոլուի մէջ։

—Սդամպուլ կ'ըսէ թէ Ելտըզի զինուորներուն մեծ մասը ապահովութիւն տուած է որ ազատութեան բանակին դէմ զէնք պիտի չգործածէ, որով ազատութեան բանակը երբ Ելտըզը պաշարէ, գրեթէ բնաւ դիմադրութեան պիտի չհանդիպի։

— Բռնապետութեան կուսակիցները, ազատութեան բանակին հրատարակած յայտարարութեան վրայ, հետզհետէ կը փախչին։ Կ. Պոլիս գտնուող այն զինուորականները, ոչ-զինուորականները և կրօնաւորները որոնք քիչ շատ մասնակցած են վերջին միջադէպերուն, փախչելու վրայ են։ Կ'ըսուի թէ ոստիկանութիւնը մէկ քանի օրուան մէջ հազարի մօտ անցագիր տուած է։

—Ճէմիյէթը Իլմիյէն, բանակը, օտար տէրութեանց դեսպանները և նաւատորմը համաձայնած են ազատական բանակին ծրագրին գործադրութեանը համար։

—Նախարարաց Խորհուրդին երեկուան նիստին պահ մը ներկայ գտնուեցան նաեւ Տէրս Վէքիլը Խալիս էֆ. անձնապահ զօրաբանակին հրամանատար Նազըմ փաշա և ծովակալ նախագահ Իզզէթ փաշա։

—Այասդէֆանոսի մէջ, առջի օրը, մէկ քանի քահանաներ ձերբակալուեցան, որոնք ազատութեան բանակը դիմելու գացող ժողովուրդին դրամ եւայլն չորթած էին։

—Նէճի Կազեդա պատերազմական նախարարութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ լուրի մը վրայ թէ շրջակայ նաւահանգիստներու փոքր առագաստանաւերուն պետական զէնքեր ու փամփուշտներ կը յանձնուին և ապահովիքով կը պահանջուի որ զայնս փոխադրեն Անատոլի նաւահանգիստները։

—Ելմտական նախարարութիւնը երէկ ամսաթոշակ մը վճարեց ոստիկաններուն։

—Բերայի մէջ անցեալ օր յոյն սափրիչ մը զիպուածով սպաննուած էր զինուորի մը կողմէ արձակուած հրացանէ մը։ Սափրիչին կինը, որ ութ ամսուան յղի էր, ամուսնոյն մահը իմանալուն պէս յանկարծամահ եղեր է։

—Երէկ գրած էինք թէ անգլիական, ռուսական և գերմանական դեսպանները Ելտըզ երթալով երկար տեսակցութիւններ ունեցած են Սուլթանին հետ։ Այսօրուան Օսմանըը բոլորովին անհիմն կը նկատէ այդ լուրը։

—Սամոսի իշխան Քօբասիս էֆ.ի պաշտօնանկութեան լուրը կը հերքուի պաշտօնապէս։

—Պալատան սենեկապետ Կալիպ պէյ, որ անցեալները Ատիլ պէյի հետ պիտի մենամարտէր, իր պաշտօնէն հրաժարած է, պալատան մէջ հրաժարագիր մը ձգելով։

—Դատական նախարար Հասան Ֆէհմի փաշա հրաժարական տուած է։

—Այ-Սթէֆանոյի երեւելիներէն իւրաքանչիւրը որոշած է հիւրընկալել երկուքական երեսփոխան։

—Նէճիպ Մէլհամէի դատը երէկ տեղի պիտի ունենար, բայց անձնական պատճառներով յետաձգուած է դատավճիռը։

—Իգտամի և Էնտէնտի արտօնատէր Ճէվտէթ պէյ, իր ընտանիքին հետ, երէկ, անգլ. շոգենաւով մեկներ է Պոլսէն։ Սակայն Էնտէնտ կ'ըսէ թէ Ճէվտէթ պէյ Վիեննա գացած է, իր տղան հոս բերելու համար, որ դարմանումի ենթարկուած էր։ Իսկ Տիկին Ճէվտէթ մայրաքաղաքս կը գտնուի։

ԿԻԿՕ, ԿԻԿՕ
ՆՈՐ ԵՐԳԻԾԱԹԵՐԹ
Արտօնատէր-խմբագրապետ
ԳՐԻԳՈՐ ԹՈՐՈՍԵԱՆ (ԸՆԿԵՐ ԿԻԿՕ)

(Ընկեր Կիկօ) (Նախկին խմբագրապետ Ծաղիկի) կը ծանուցանէ թէ՝ ինք բացարձակապէս առնչութիւն և կապ չունի այլեւս Ծաղիկ անունով թերթին հետ. իր նոր հասցէն է Բերա Թագսիմ թիւ 65, Թօլայեան տպարան, ուր պէտք է ուղղել Կիկօի (Գր. Թորոսեան) և Կավռօշի (Եր. Թօլայեան) յատուկ բոլոր գրութիւնները։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

ԱՏԱՆԱՅԻ ՋԱՐԴԻ ԽՆԴԻՐԸ

ՆՈՐ ՋԱՐԴ ԳՕԶԱՆԻ ՄԷՋ

Ահագին համեմատութիւններ կ'առնէ հետզհետէ Կիլիկեան քաղաքներու ջարդը և գրեթէ ամբողջ Կիլիկիա արիւն և հրդեհի մէջ է։ Երէկ հետեւեալ հեռագիրները եկան Ազգ. Պատրիարքարան.—

Գօզան 7 ապրիլ

«Քաղաքիս ամէն կողմը արեան և հրդեհի մէջ է, փճանալու վրայ ենք, քաղաքը պաշարման մէջ է. ամբողջ ժողովուրդը վանք ապաստանած է. քաղաքիս բնակիչներուն կեանքը եթէ չպահպանուի և անմիջական միջոցներ ձեռք չառնուին, մենք ալ գրեթէ ամբողջովին պիտի փճանանք։»

Կիլիկիոյ հրաժարեալ Կաթողիկոս
ՍԱՀԱԿ

Թարսուս, 7 ապրիլ

«Վերջին դէպքերու մասին պէտք եղած տեղեկութիւնները թղթատարով իմաց տրուած են։
ԲԻԼՕԵԱՆ

Ազգ. Պատրիարքարանի կողմէ անմիջապէս պատր. Փոխանորդ Տ. Ղեւոնդ Վ. Դուրեան և Կարապետ էֆ. Խաչատուրեան երէկ Բ. Դուռ երթալով ներկայացան Վարչապետին և կարդացին Ատանայէն ու Սիսէն եկած հեռագիրները, և մատուցին թագրիր մը։ Վարչապետը, որ մինչ այս տեսակ պարագաներու մէջ ժամանակ չունենար, այս դիմումը յանձներ է ներքին գործոց նախարարի խորհրդականութեան, որ երէկ դարձեալ հեռագիր մը ուղղեր է Ատանա։

⁂ Ատանայի Վեր. Հնչակեաններէն ապրիլ 7 թիւով հետեւեալ հեռագիրը եկած է Պոլսոյ կեդրոնին.— «Ձեր հեռագիրներուն աւելի կանուխ պատասխանել անկարելի էր. Ջարդը և թալանը, որուն շաբաթներ առաջ կանխապատրաստուած ըլլալը յայտնուեցաւ, անհուն աւերներ գործեցին. հացին հետ ինքնապաշտպանութեան միջոցներ ղրկեցէք. ընդհանուր զոհերուն թիւը 1000է աւելի է, որուն մէկ չորրորդը՝ իսլամ»։

⁂ Ատանայի մէջ տեղի ունեցած ջարդին և հրդեհին պատճառաւ «Ասպ-բիլ-Համիտ» զրահաւորը ածուխ առնելէ ետք, անմիջապէս պիտի մեկնի Միջերկրական։

⁂ Զրոյց կը շրջի թէ՝ Ակնայ և Տիվրիկի մէջ ալ դէպքեր պատահած են։

⁂ Հայ հռոմէականաց Պատրիարքարանին հետեւեալ հեռագիրը հասած է Ատանայէն ապրիլ 7 թուակիր.— «Մենք, մայրապետները՝ Ատանա, Հաճըն ողջ առողջ ենք։ Անհամբեր կը սպասենք փոյթ և ազդու դիմումներու արդիւնքին՝ խաղաղութեան պահպանման համար։

ԹԵՐԶԵԱՆ

⁂ Ներքին գործոց նախարարութիւնը հետեւեալ հեռագիրը ստացաւ.—«Նահանգագլուխ քաղաքին մէջ այսօր չորս օրէ ի վեր անդորրութիւնը կը շարունակուի։ Նոյն իսկ այսօր գոցուած խանութները բացուեցան. Ժողովուրդը և էսնաֆը իր գործովը կը զբաղի։ Ցայտարարագրով զեկուցուեցաւ որ այս անդորրութիւնը տեւականացնելու և ամրապնդելու համար պատրաստ գտնուած զինուորական ոյժով ամէն կարգի նախազգուշական ազդու միջոցներ ձեռք առնուին։ Քարոզող խառն յանձնաժողովն ալ շրջելով, կը յորդորէ որ Շէրիին և Սահմանադրութեան տրամադրութիւնները յարգուին, թէ սահմանադրական վարչութիւնը ժողովրդեան ամէն դասուն իրաւունքը պահպանելու կը բաւէ։ Գալով շրջականներուն, Իչիլի և Մէրսինի մէջ դէպք չկայ։»

⁂ Անգլ. հիւպատոսատան Ա. Թարգման Մր. Ֆիցմորիս, որ ծանօթ է իբրեւ հայասէր և մարդասէր անձ, յուզուած Ատանայի նահանգին վերջին արիւնահեղ դէպքերէն Բ. Դուռը դիմումներ բրաւ, և առաջարկեց որ Շէյխ-իւլ-Իսլամ էֆ.ն հեռագրէ Գոնիայի, Կեսարիոյ, Տիարպէքիրի և Հալէպի միւֆթիներուն՝ որպէս զի անոնք իրենց տեղւոյն մէջ, ուրիշ հասարակութեանց հոգեւոր պետերուն հետ միացած, յորդորներ ընեն ժողովրդեան և ջանան միջոցներ ձեռք առնել անդորրութեան պահպանման համար։ Այդ իմաստով հեռագիրներ ուղղուեցան Շէյխիւլ-Իսլամութեան կողմէ։

⁂ Անգլ. դեսպանատան առաջին Թարգման Պ. Ֆիցմորիս ծանօթ Հայու մը յայտարարեր է երէկ թէ՝ Ատանայի խռովութիւնները արդէն նախապէս պատրաստուած ծրագրի մը հետեւանքներն էին և անոնք բնաւ ո և է կապ չունին ռէաքսիօնէական այն շարժումին, որ պայթեցաւ անցեալ շաբթու մէջ։ Ցայտարարած է նաեւ թէ ժամանակ մը ի վեր վալիին դէմ եղած յարձակումները այս վերջինը սաստիկ գրգռած են քրիստոնեայ բնակչութեան դէմ և ճիշդ այս է պատճառը որ յիշեալ կուսակալը անտարբեր հանդիսատեսը եղած է տեղի ունեցած խժդժութեանց։

⁂ Տ. Գէորգ վրդ. Ասլանեան, Ազգ. Վարչութեան կրօնական պատուիրակը, երէկ Հաճի Տավուտ ընկերութեան շոգենաւով մեկնեցաւ մայրաքաղաքէս դէպի Իզմիր, ուր քանի մը օր պիտի մնայ՝ ուտեղէնի և հանդերձեղէնի գնումներ կատարելու՝ Ատանայի թալանուածներուն և խեղճերուն համար։ Մարաշի Առաջնորդ Տ. Մկրտիչ եպս. ալ մեկնեցաւ նոյն շոգենաւով։ Իսկ այսօր Մէսաժըրի շոգենաւով կը մեկնի աշխարհական պատուիրակ Սարգիս էֆ. Սուէն՝ Իզմիր երթալով միանալու համար իր պաշտօնակցին, ուրկէ պիտի մեկնին Ատանա։

⁂ Պէյրութէն Պատրիարքարան հեռագիր մը հասած է թէ՝ Մուշեղ եպս. Եգիպտոսի մէջ իմանալով Ատանայի ահաւոր ջարդը անմիջապէս մեկներ է Պէյրութ և անկէ կ'ուղեւորի Մերսին։

⁂ Ատանայի կուսակալ անուանուեցաւ Քերպէլայի նախորդ միւթէսարըֆ Մուսթաֆա Զիհնի փաշա։

⁂ Կիլիկիոյ Տ. Սահակ Կաթողիկոսի քաշած հեռագրին վրայ, երէկ, Զօհրապ և Գըզամ էֆ.ները Բ. Դուռ երթալով, սոյն հեռագիրը ցոյց տուին Ներքին գործոց նախարար Ատիլ պէյի, որ պատասխանեց թէ հարկաւոր հրահանգները հեռագրաւ կը հաղորդուին տեղական իշխանութեան, բարեկարգութիւնը վերահաստատելու և նոր կոտորածներու առաջքը առնելու համար։ Նոյն իսկ այս մասին նոր հեռագիր մըն ալ ուղղեց կառավարչի փոխանորդին, խստիւ պատասխանատու բռնելով զայն, եթէ երբեք նոր խառնակութիւններ ծագին։

⁂ Ատանայի Հայ Կաթոլիկներու Առաջնորդ Թէրզեան Գերապայծառ ապրիլ 7 թիւով հետեւեալ հեռագիրը ուղղած է Հայ Կաթոլիկներու Պատրիարքարանին. «Մենք և մայրապետները Ատանայի մէջ ողջ առողջ ենք։ Անհամբեր կը սպասենք փութանակի և ազդու դիմումներու արդիւնքին, խաղաղութեան և ապահովութեան համար։»

⁂ Ատանայի սոսկալի ջարդին վրայ հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ Օսմանըը. «Մեր հայրենակիցներուն զիրար խողխողելուն համար ո՛չ թէ ցաւ, այլ արիւնոտ արցունքներ կը թափենք։ Մեր սահմանադրական վարչութիւնը ամրապնդելու աշխատած առենները ծագած այդ խռովութիւնը ուշադրութեան արժանի դէպք մըն է։ Այսպիսի ցաւալի դէպքերու պատճառ եղողներուն «պէլա»ն տայ Բարձրեալն Աստուած։ Կառավարութիւնը պէտք է միջոցներ ձեռք առնէ փութով և քննութիւն կատարէ վերջին դէպքին նկատմամբ, հաւանականութիւնները նկատի առնելով։ Որովհետեւ անփութութեան պարագային՝ կորուստը անհաշուելի պիտի ըլլայ։»

⁂ Ատանայի ջարդէն ահաբեկած կարգ մը Հայեր Գոնիայի նահանգին Նիկտէ գաւառին Համիտիէ գիւղը կ'երթան։ Ցաւալի դէպքի մը առաջքը առնելու համար վաշտ մը զօրք ուղղուած է հոնկէ։

⁂ Պատերազմական նախարարութեան գրուած է որ Ե. զօրաբանակէն գունդ մը հեծելազօրք ղրկուի Ատանա։

ՀԱՅ ԿԻՆԵՐՈՒ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ՄԱՐՄԻՆԸ

Ինչպէս երէկ գրած էինք, Հ. Յ. Դաշնակցութեան կիներու Կարմիր Խաչի մարմինին կողմէ պատգամաւորութիւն մը Այաթեֆանօ ազատութեան բանակը գնաց երէկ, իր հետ տանելով մեծ դրօշակ մը և ծաղկեփունջ մը քաջարի բանակին։ Պատգամաւորութիւնը կը կազմէին բացի Հ. Յ. Դաշնակցութեան անդամներէն՝ Տիկին Զապէլ Էսայեան, Օր. Օհանջանեան, Տիկին Զաւէն, Օր.ք Արուսեակ և Գոհարիկ Փանոսեան, Փէշթիմալճեան և Օր. Վեհանոյշ Ստեփանեան։ Պատգամաւորութիւնը կէս օրէն երեք ժամ վերջը հոն հասնելով՝ ընդունուեցաւ զօրքերու կողմէ և առաջնորդուեցաւ սպաներուն մօտ։ Կիները գնդապետ Կալիպ պէյի մատուցին ասեղնագործուած գեղեցիկ դրօշակ մը, խոշոր ծաղկեփունջ մը և նամակ մը որով կը յայտնէին թէ բազմաթիւ հայ տիկիններ և օրիորդներ պատրաստ են պէտք եղած առեն իբր Կարմիր Խաչի մարմինին անդամ ծառայել ազատարար բանակին։ Կարնոյ երեսփոխան Վարդգէս էֆ. եւս բանախօսութիւնով մը փառաբանեց քաջարի բանակին հայրենասիրութիւնը և յայտնեց թէ այժմ հայրենիքին պէտք ունեցած ծառայութեան համար Հայ կիներու Կարմիր Խաչի մարմինը ինչպէս որ իրենք կը յայտնեն, պատրաստ են ինքզինքը տրամադրելու։ Գնդապետ Կալիպ պէյ գեղեցիկ բանախօսութիւնով մը և համակիր բառերով շնորհակալութիւն յայտնեց հայ կիներու այս անկեղծ և անձնուէր վերաբերումին համար։

ԱԶԱՏԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՃԻԳԵՐ

Սեբաստիոյ շրջանին մէջ 5—6000 չէրքէզ ստրուկներ (քէօլէ) հետեւեալ խնդրագրով դիմած են Սեբաստիոյ Հ. Յ. Դաշնակցական մարմինին, խնդրելով որ ներկայ Սահմանադրութեան օրով, իրենց ազատագրութեան համար հարկ եղած դիմումները ընէ։ Այդ խնդրագրին բնագիրը կը պահուի Սեբաստիոյ Դաշն. Կոմիտէին մօտ և որուն մէկ պատճէնը ուղարկուած է Օսմ. Խորհրդարանին։ Ահա այդ խնդրագրին պատճէնը զոր իբր փաստաթուղթ կը հրատարակենք.—

«Ամէն ոք ազատ է և իբր գերի ծախուիլը գրական օրէնքներու հակառակ՝ կայսերական ֆէրմանով ալ բացարձակապէս արգիլուած է, սակայն բռնապետական շրջանին մէջ Սեբաստիոյ կուսակալութեան յարակից Ազիզիէի և ուրիշ գաւառակներու մէջ, չէրքէզ պէյերուն ու աղաներուն անձերու միջեւ գերեվաճառութիւնը տեղի կ'ունենայ մինչեւ ցարդ։

«Ի ներքոյ ստորագրեալքս, աստուածային հրամանաւ ազատ ապրելու համար ստեղծուած թէեւ, մեր ընտանիքներով մէկտեղ կը ծախուինք իբրեւ քէօլէ։ Երիկ մարդիկ, իրենց տիրոջ հաշւոյն, դիշեր ցերեկ չարաչար կ'աշխատին, զուրկ ընտանիք ու գերդաստան կազմելու իրաւունքէն։ Կնիկ մարդիկ՝ խոշոր գումարներով կը ծախուին ասոր անոր։

«Սա պարագան՝ ընդհանուր տարրը ուրախացնող եղբայրութեան, հաւասարութեան, արդարութեան ու ազատութեան սկզբունքներուն բացարձակապէս հակառակ է. մեր իրաւունքներէն զրկուած ենք։

«Հետեւաբար՝ ազատ մեր նմաններուն պէս, ազատ ապրելու ընտանիք ու գերդաստան կազմելու փափաքն ունենք։ Մեր այդ փափաքներուն իրագործման մասին, կը դիմենք Դաշնակցութեան Սեբաստիոյ կոմիտէին, որպէս զի դիմէ առ որ անկ է մեր փրկութիւնը ձեռք բերելու համար, ու այս մասին մեր բացարձակ ձայնն ու իրաւանց պաշտպանութիւնը կուտանք անոր սոյն խնդրագրով, ի 18 չուպաթ 324 տարւոյ։»

Մատով կնքուած 163 քէօլէներու ստորագրութիւններ

Ըստ վերոգրեալոյն յիշուածներս կարդալ գրել չգիտնալնուս և հովւութենէ զատ ուրիշ գործի մէջ չգտնուելնուս պատճառաւ մեր կողմանէ Ճէրճէր գիւղէն Մէրզէ Խալիտ պէյ Իսբէին գիւղէն Մահմուտ, Ալթը Բէյէկ գիւղէն Իսա անուն անձինքը փոխանորդ կարգած ենք և ի հաստատութիւն մատ նշաններով կնքած ենք, ի 1 մարտ 325 տարւոյ։

ԿՆԻՔՆԵՐ
Իսա Ալի Մահմուտ Մէրզէ

(Դրօշակ)

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ լսելով որ քիւրտեր սկսած են Շուկայի, Եէնի Գարուի և Կէտիկ Փաշայի կողմերը պտտիլ զինուած ատրճանակներով, դանակներով և սօպաներով, անմիջապէս մասնաւոր անձեր ղրկեց Պէտէրխանզատէ Ապտիւրրահման պէյի որ նախագահն է «Քիւրտ Թէավիւն Քիւլիւպ»ին և հասկնալ ուզեց թէ՝ արդեօք ի՛նչ է քիւրտերու շարժման պատճառը։ Ազգ. Պատրիարքարանն ալ երէկ թագրիր մը ներկայացուց ոստիկանական նախարարին, իմացնելով այս շարժումը և խնդրելով որ անմիջական միջոցներ ձեռք առնուին ո և է պատահականութեան տեղի չտալու համար։ Ոստիկանութեան նախարարը անմիջապէս մէկ երկու վաշտ զօրք ղրկեց յիշեալ թաղերը, հրաման տալով որ երբ տեսնուին քիւրտեր որոնք խումբ խումբ կը պտտին, հարցուի պատճառը, և եթէ զէնք կայ քովերնին, գրաւուի։

ՀԱՅ ՅԵՂԱՓՈԽԱԿԱՆՆԵՐԸ.— Կ. Պոլսէն կը հեռագրեն Նոյէ Ֆրայէ Բրէսէի. —Հայ Յեղափոխական Կոմիտէները մեծ յուզումի մէջ են, և Ժէօն Թիւրք Կոմիտէին դէմ իրենց քաղաքական հայեացքներուն հակառակ՝ որոշած են Սահմանադրութիւնը պաշտպանել Սուլթանի պալատին դէմ իրենց գաղտնի մթերքներուն բոլոր ուժովը։

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԸ երեքշաբթի օրուան խորհրդակցութեանց հետեւանօք, զոր Պատր. Տեղապահ Սրբազանը անձամբ հաղորդած է Ազգ. Ժողովոյ ատենապետ Մինաս էֆ. Չերազի, այս ուրբաթ օր եւս տեղի չպիտի ունենայ Ազգ. Ժողովոյ նիստը։ Ինչպէս կը յիշուի, օրուան ազգային հրատապ խնդրոյն՝ Ատանայի դէպքերուն վրայ՝ Երեսփոխանութիւն և Վարչութիւն խորհրդակցած և որոշումներ տուած են արդէն կիրակի և երկուշաբթի համագումար նիստերուն մէջ, որոնց երկրորդին անձամբ նախագահեց Ս. Հայրապետը։

ԱՆԱՏՈԼՈՒԻ երկաթուղիին 13րդ շաբթուան հասոյթը իւրաքանչիւր քիլոմեդրի սապէս է.— Հայտար-Փաշա Էնկիւրի գիծ (578 քիլոմեդր) 7,055 ֆր., անցեալ տարիէն 743 աւելի և միւս շաբաթներէն ալ 255 աւելի։ Էսկիշէհր-Գոնիայի գիծ (445 քիլոմեդր) 3,494, անցեալ տարիէն 1,343 պակաս և միւս շաբաթներէն ալ 971 պակաս։

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ, 21 ապրիլ.— Այսօր Նախարարաց Խորհուրդը նիստ գումարեց։ Արտաքին գործոց նախարար Պ. Բիշօն Խորհուրդին հաղորդեց Թուրքիոյ դէպքերուն նկատմամբ հասած հեռագիրները, որոնց համաձայն, կացութիւնը աւելի նպաստաւոր կերպով կը ներկայանայ։

ՈՒԱՇԻՆԿԹԸՆ.— Երկու ամերիկեան յածանաւեր Միջերկրական ղրկուած են, ամերիկեան շահերը պաշտպանելու համար։

ՓԱՐԻԶ.—Փարիզի Պուլկարական դեսպան տոքթ. Ստանչիօֆ տեսակցութեան մը մէջ յայտարարեց թէ շատ զարմացած էր ֆրանսական մէկ քանի թերթերու այն յայտարարութեանց վրայ, որոնք Պուլկարիոյ կը վերագրեն անընդունելի դեր մը կատարելու մտադրութիւնը Թուրքիոյ դէպքերուն մէջ։ Պուլկար կառավարութիւնը ապացուցուց թէ քաղաքական միտք մը ունի, կասկած չներշնչելով իր ուղղամիտ ընթացքի մասին։ Պուլկարիա կը փափաքի իր բարեկամութիւնը ամրապնդել Թուրքիոյ հետ և այնպիսի միջադէպերու պատճառ չպիտի ըլլայ որ սահմանադրական կարգի վերահաստատման վնաս հասցնէ։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.—Դաւրէժէն հասած վերջին լուրերու նայելով, հանդարտութիւն կը տիրէ հոն։ Կովկասի փոխարքան հրահանգ ստացած է ցնոր տնօրինութիւն դադրեցնելու զօրքերու Դաւրէժ առաքումը, որու մասին նախապէս հրաման տրուած էր։

ԹԷՀՐԱՆ.—Դաւրէժէն հասած հեռագիրներ կը ծանուցանեն թէ կուսակցութեանց միջեւ ծագած թշնամութիւնները դադրած են և ժողովուրդն ալ հանդարտած է։

ՓԱՐԻԶ.—Սակարանը վարանոտ տրամադրութեամբ բացուեցաւ, Թուրքիոյ ներքին կացութեան մասին ստացուած հակասական հեռագիրներուն պատճառաւ։ Օսմ. արժեթուղթերը նուազում կ'ընեն։

ՊՈՒՔՐԷՇ.— Թուրք բազմաթիւ փախստականներ Ռումանիա հասած են։

ԱԹԷՆՔ.— Ռոտոսթոյէն կը հեռագրեն. երէկ Պուլկարները կրակի տուին յունաբնակ Էկղամէրօս գիւղը, որ կը գտնուի Սիլիվրիի մօտ, Չաթալճայի գաւառին մէջ։ Այս պատճառաւ 400 ընտանիքներ անպատսպար մնացած են։ Հանգանակութիւն մը բացուեցաւ։

ՍՕՖԻԱ.— Այսօր Սօֆիայի նահանգային դատարանին առջեւ տեղի ունեցաւ Նաժտէնօֆ մակեդոնացիին դատը, որ ամբաստանուած էր թէ 1908 հոկտ.ին Սօպրանիէի բացման միջոցին ուզած էր սպաննել Ֆերտինանտ թագաւորը։ Ամբաստանեալը արտասովոր շնականութեամբ այսօր խոստովանեցաւ թէ ուզած էր րէվոլվէրի հարուածով սպաննել Ֆերտինանտ թագաւորը, Պուլկարիան ազատելու համար համար լուծէն։ Յայտարարեց թէ ինք անիշխանական է և կը պատկանի Սանտանսքիի խումբին։ 18 տարու է։ Անչափահասութեանը պատճառով՝ չորս տարուան բանտարկութեան դատապարտուեցաւ։

ԴԱՒՐԷԺ.— Երէկ բուռն կռիւ մը տեղի ունեցաւ Զարականի մէջ, յեղափոխականներու և Շահին զօրքերուն միջեւ։ Յեղափոխականներէն 60 հոգի սպաննուած և 100 հոգի վիրաւորուած են։ Յայտնի չէ Շահին զօրքերուն կորուստը։ Ռուսերը իրենց հիւպատոսարանը պաշտպանեցին։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

ՓԱԿՈՒՄ, Ապրիլ 8/21

Օսմ. Թոհո. Միացեալ 4 %	Օ. Ո.	100 19
Ամենէն բարձր գին	»	100 22
Ամենէն վար գին	»	100 14
Րումէլի Երկաթուղի գոց	Ֆր.	171 50
Ամենէն բարձր գին	»	171 50
Ամենէն վար գին	»	171 —

ԲԱՑՈՒՄ, Ապրիլ 9/22

Օսմ. Փոխ. Միացեալ 4 % Փ.Կ.	Օ. Ո.	100 27
» » » ժամը 6ին	»	100 27
Րումէլի Երկաթուղի	Ֆր.	171 87
» » ժամը 6ին	»	171 87
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	482
Անատ. Երկթ. Պարտթ. Ա. սէրի	»	508 —
» » » Բ. սէրի	»	507 —
» » բաժնեթուղթ.	Օ. Ո.	15 15
Շիրքէթի Խայրիէ	»	38 —
Շիրքէթի Խայրիէի Համիտիէ	»	1 40
Օսմ. Ապահ. Ընկ.	»	4 15
Օսմ. Ծխախոտ		15 15
Թրամուէյ բաժնեթուղթ		6 95
» ժուիսանս		3 20
» պարտաթուղթ		490 —
Թրանսվալ	Ֆր.	60 —
Տէրքոսի Ջուրի Ընկ.		311 —
Գալիս Գարապայրամ		430 —
Միտիլլի Պանքա	Օ. Ո.	4 40
Նէճիպ Քէօթա Թրամ. բաժնեթղթ.	»	3 —
Սալօնիքի Պանքա		122 —
Քարասու առանձնաշնորհեալ		26 —
» սովորական		20 —
Քարափ Իզմիրի		585 —
Լաուրիոն	Ֆր.	55 50
Զալթիքը	»	19 —
Թմէքի Ֆեռիէ Էժիպսիէն հին		289 —
» » » նոր		254 50

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոնի վրայ չէք	Դրուշ	110 10
Փարիզի » »	Ֆրանք	22 76½
Վիեննայի » »	Քուրոն	21 86
Պերլինի » »	Մարք	18 64

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԹՐԱՄՈՒԷՅՆԵՐՈՒ ԸՆԿ.

Ազդ.—Կ. Պոլսոյ Թրամուէյներու Ընկերութեան պարտաթուղթերէն ունեցողներուն կը ծանուցուի թէ 179 պարտաթուղթերու 54րդ ամորթի վիճակահանութիւնը 1909 մայիս 1ին, կէս օրէն ետքը ժամը 3½ին պիտի կատարուի Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Կալաթա, Վոյվոտա փողոց։ ՎԱՐՉ. ԽՈՐՀՈՒՐԴ.

Կ. Պոլիս, 7 Ապրիլ 1909 3—1

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Ազդ.— 1881 դեկտ. 8/20 թուակիր կայս. հրամանագրի Ե. և Ը. յօդուածներուն և 1903 սեպտ. 1/14 թուակիր յաւելուածական հրամանագրին ԺԲ. յօդուածին համաձայն, Րումէլիի երկաթուղիի պարտաթուղթերէն թիւ 273,145, 343,522 և 1,861,440 որոնք 1879 յունիս 1ի վիճակահանութեան մէջ պարգեւ շահած ու չեն ներկայացուած, 1901 յունիս 1ին չեղեալ պիտի համարուին։

Կ. Պոլիս, 1 Ապրիլ 1909

* * *

Ազդ.—Օսմ. Հանր. Պարտքի Վարչութիւնը 1325 տարուան համար պէտք ունի 500 քիլօ բաթ քօլիկրաֆիքի։ Ցանձնումը կատարուելու է, առանց ծախքի, Կեդր. Վարչութեան մթերանոցը, եղած պէտքին համաձայն։ Առաջարկները պէտք է ուղղուին Օսմ. Հանր. Պարտքի Վարչութեան, կնքեալ պահարանով մինչեւ 1909 ապրիլ 23/5 մայիս։ Ընդհ. Տնօրէնութիւն

* * *

Ազդ.— Թողեալ Հասոյթներու վարչութիւնը կը ծանուցանէ թէ Տէրքոսի լճին և յարակից մասերուն (Թուզլըճայի գաւառ) ձկնորսութեան տուրքը վարձակալութեան պիտի տրուի երեք տարուան համար, 1325 մարտ 15էն մինչեւ 1328 մայիս 15։ Անոնք որ Կ. Պոլսոյ մէջ կ'ուզեն մասնակցիլ այդ աճուրդին և կը փափաքին տեղեկութիւններ ստանալ վարձակալութեան պայմաններուն վրայ, կրնան Հանր. Պարտքի Վարչութեան Կ. Պոլսոյ տեսչութեան ներկայանալ։

Ընդհ. Տնօրէնութիւն

25/6 ապրիլ 1909

ԵՂԱՆԱԿԻ
ՆՈՐՈՅԹՆԵՐ
ԱՊՐԱՆՔԻ ԲՈԼՈՐ ՃԻՒՂԵՐՈՒՆ ՄԷՋ
ԹԻՐԻՆԿ
ՎԱՃԱՌԱՏԱՆ ՄԷՋ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ ԲԱՑ ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՅ
ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ

ՕԳՏԱԿԱՐ ՀԱՍՑԷ
454 Բերա Մեծ փողոց 454
Վ. Մ. ՀԻՆԴԼԵԱՆԻ
ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆԸ

Ուր կը տրուին բոլոր ատամնաբուժական խնամքներ գիտական և արուեստական, ամենավերջին դրութեամբ նոր բերուած գործիքներով։ Հիւանդները ամէն օր կ'ընդունուին։ Բշ., Դշ. և Ուր. առաւօտները Սկիւտար, բաց առաջնոյն։
50—32

ԼԱ ՄԻՒԹԻՒԷԼ ՏԸ ՖՐԱՆՍ Է ՏԷ ՔՕԼՕՆԻ

La Mutuelle de France et des Colonies

ՓՈԽԱԴԱՐՁ ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Պանք տը Ֆրանսի մէջ աւանդ ձգուած 60 միլիոն ֆրանք

ԿԸ ԳՈՐԾԷ	ՊԵՏԱԿԱՆ ՔՕՆԹՐՕԼԻՆ տակ, 1905 մարտ 17ի օրէնքին համաձայն։
Կ'ԸՆԾԱՅԷ	ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ ՄԸ ողջ մնացողներուն, և ԴՐԱՄՕԺԻՏ ու ՌԱՆԹ ՎԻԱԺԷՐ կ'ապահովէ, 15 տարիէն վճարելի ողջ մնացողներուն, մահուան պարագային երաշխաւորութիւններով։
Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ	Վճարումներ ԱՄՍԱԿԱՆ ՎԵՑ ՖՐԱՆՔԷՆ սկսեալ։
ԿԸ ԶԵՏԵՂԷ	ՊԱՆՔ ՏԸ ՖՐԱՆՍԻ ՄԷՋ իր յաճախորդներուն յանձնած դրամները, պետական երաշխաւորութիւն ունեցող արժեթուղթերու վերածելով զանոնք։
ԳՈՐԾԱՌՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՈՒՆԵՑԱԾ Է	700 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔԻ, մինչեւ 1908 նոյեմբեր 30 իր երկու ճիւղերուն մէջ. ԿԵԱՆՔԻ ՈՒ ՄԱՀՈՒԱՆ

Տեղեկութիւն եւ կանոնագիր ձրիաբար կը տրուին

ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Թինարէք խան, Ղալաթիա, Պէրշէմպէ Բազար

Ընդհ. Տնօրէն Օ. ԺԻՌՕ

Փորձառու և գործունեայ գործակալներ կը փնտռուին, որոնք պէտք է ունենան լաւ յանձնարարականներ ալ։

ԻՒՆԻՕՆ

ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ Ի ՓԱՐԻԶ 1828–1829

1828 L'UNION DE PARIS

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ Ի ՓԱՐԻԶ 9, ՓԼԱՍ ՎԱՆՏՕՄ, 9

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՑՓԱԳՏՍԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՔ

Դրամագլուխ և պահեստ	329	Միլիոն Ֆրանք
1906ին գանձուած ապահովագին	30	» »
Մինչեւ 1906ի վերջը հատուցեալ վնասք	480	» »

Ինչպէս այս թուանշաններէն կ'երեւի, Ընկերութեան դրամագլուխն ու պահեստի գումարն է 329 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔ որ հսկայ երաշխաւորութիւն մը կ'ընծայէ ԻՒՆԻՕՆի ապահովագրեալց։

Արեւելքի համար մասնաւոր զեղչեալ սակացոյց։ Նպաստաւոր պայմաններ՝ անհամեմատ կերպով աւելի ԳԵՐԱԶԱՆՑ քան ո՛ և է Ընկերութեան պայմանները։ Ապահովագրութեան ամէն ձեւերը ամէնէն աժան գիներով, օրինակի համար ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ի ԴԷՊ ՄԱՀՈՒ, ԽԱՌՆ, ԴՐԱՄՕԺԻՏԻ, ևլն. ևլն.։

Ընկերութեան Դրամատունն է ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԿԱՅՍԵՐԱԿԱՆ ՊԱՆՔԱՆ

Թուրքիոյ և Արեւելքի Ընդհ. Տնօրէնութիւն

Ընդհ. Տնօրէն ՍԻՄՈՆ ԳԱՑՍԷՐԼԵԱՆ

Պետ ՄԻՀՐԱՆ ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ

Պոլիս, Սուլթան-Համամ, Քաթըրճը Օղլու Բաղամ։

Գործակալութիւնք Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքաց մէջ։

ՍԻՆԿԷՐ

ԿԱՅՍ. ՊԱԼԱՏԱՆ ՀԱՑԹԱՑԹԻՉ

THE SINGER MANUFACTURING Cie.

Սինկէրի կարի մեքենաները զուտ անգլ. պողպատէ շինուած ըլլալով, իրենց տեւականութեամբ այնքան գնահատուած են, որ աշխարհիս ամէն կողմ տարածուած են և բոլոր ընտանիքները, գործատները ու կօշկակարները լոկ Սինկէրի մեքենայ սկսած են գործածել։ Սինկէր Ընկերութիւնը ցարդ 1900է աւելի պատուոյ վկայական և շքանշան ստացած է բոլոր ցուցահանդէսներէն։

Մասնաճիւղեր բովանդակ Թուրքիոյ մէջ։

Սինկէրի մեքենաները կը ծախուին միմիայն Սինկէր Ընկերութեան վաճառատուններուն մէջ։

- Պէրա
  - 1. Մեծ փողոց, Պօն Մարշէի դիմաց թիւ 343 և 343 կրկին։
  - 2. » » Կալաթա Սէրայի դիմաց։
- Կալաթա
  - 1. Սինկէր խան Թիւնէլի առջեւ։
  - 2. Թրամվայի կայարանին դիմաց։
- Պոլիս
  - 1. Սուլթան Համամ թիւ 3։
  - 2. Սուլթան Պոյազըթ, Թրամվայի կայարանին դիմաց թիւ 13։
- Սկիւտար
  - Չարշը Պոյը, թիւ 120։

Դուռը և նորոգութիւնները հոն՝ Սինկէր Ընկերութեան կեդր. վաճառատունին կը գտնուի Բէրա, Մեծ փողոց, թիւ 343 և 343 կրկին, Սարգիս պէյ Տիւզ Օղլուի տունը։ 16

HAMMOND ՀԱՄԸՆՏ

WORK IN SIGHT

ԳՐԵՐԸ

ԲՈՂՈՐՈՎԻՆ ՏԵՍԱՆԵԼԻ

2 ԳՈՅՆ ԳՐՈՂ

ԵՒ

ՎԱՅՐԿԵՆԱՊԷՍ ՓՈԽԱԴՐԵԼԻ ԳՐԵՐ ԶԱՆԱԶԱՆ ԼԵԶՈՒՆԵՐՈՎ

ՆԱԼԱԹԱ

Քիւչիւք Թիւնէլ խան

130 ԶԱՆԱԶԱՆ ՁԵՒ ԳՐԵՐ

30 ՏԱՐԲԵՐ ԼԵԶՈՒՆԵՐՈՎ

ՎԱՃԱՌՄԱՆ ՄԻԱԿ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ

ՌԻՇԱՐ Մ. ՓՈՆՏ ԵՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՊԱԹԱԼՕՆԸ ՃԱՐՇԸ

Համընտ է որ կը գրէ ֆրանսերէն, անգլիերէն, հայերէն եւ յունարէն վերջապէս 30 լեզու մէկ մեքենայի վրայ 20—12

ՓԱՂՔԱՆ

Առանձնաշնորհեալ ապահովագրական ընկ.

Դրամագլուխ եւ պահեստ	Ֆրք.	9,500,000
Վերապահովագրական դրամագլուխ եւ պահեստ	»	142,750,009

ՓԱԼՔԱՆ ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ հրդեհի դէմ ամէն տեսակ կահ կարասի եւայլն, Կ. Պոլսոյ և Թուրքիոյ գլխաւոր քաղաքներուն մէջ շատ դիւրամատչելի պայմաններով, իսկ իր միւս երկրորդ ճիւղը որ ամբողջի գիներով և պայմաններով օժտուած է, կը կատարէ բաժան ապահովագրութիւն, ընտանիքան, մանուկներու, եւայլն եւայլն։ 50—24

Ընդհանուր գործակալ Թուրքիոյ Խ. ՖՐԱՆԿԻՒԼՕՖ եւ Ընկ

Պոլիս, Անանիասիս խան

ՎԵՐԼՈՒԾՈՒՄԸ ՑՈՅՑ ՏՈՒԱՒ ԹԷ

Medaille d'Or Paris 1889 Nestlé
FARINE LACTÉE NESTLÉ
Aliment complet pour les Enfants

ՆԷՍԼԷՒ ԿԱԹԸ

Իմֆնին կատարեալ սնունդ մը կը կազմէ. բժիշկներուն եւ մայրերուն միաձայն վճռին համաձայն

ՆԷՍԼԷՒ ԿԱԹԸ

Թանկագին սնունդ մըն է տղոց եւ ծերունիներու համար։

50—36

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

11,000,000 օսմ. ոսկի կամ

250,000,000 ֆրանք դրամագլուխով

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ՝ [illegible]

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ՝ Գալաթա, [illegible]

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ՝ Պէրա, [illegible] թ. 347

ԳԼԽԱՒՈՐ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԼՈՆՏՈՆԻ ԵՒ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐ

Ատալիա, Ատանա, Այտըն, Աֆիօն-Գարահիսար, Հալէպ, Աղեքսանդրիա, Էտիրնէ, Էնկիւրի, Պաղտատ, Պասրա, Պէյրութ, Պրուսա, Դարտանէլ, Գավալա, Տէյր, [illegible], Էսկիշէհիր, Երուսաղէմ, Գոնիա, [illegible], [illegible], Լիմասոլ, Գոնիէ, Մէրսին, Միթիլէ, Մանասթըր, Նիկոսիա, Ռոտոսթօ, Պէր-Սայիտ, Սէլանիկ, Սամսոն, Սըվազ, Իզմիր, Տրապիզոն, Սալոնիկ, Տրիփոլի եւ Սկիւտար։

Որոշեալ պայմանաժամով կամ ընթացիկ հաշուով (գօնթ-գուրան) փոխառութիւն կ'ընէ, արժեթուղթեր կամ փոխանակագիրներ (պոլիցա) պահեստ առնելով։

Փոխանակագիրներ կը զեղչէ։ Թուրքիոյ և օտար երկիրներու գլխաւոր քաղաքներուն վրայ փոխանակագիրներ, չէքեր, վարկագիրներ եւ հեռագրական օրտըրներ կու տայ։

Ընթացիկ հաշիւներ կը բանայ, արժեթուղթեր եւ արժէքաւոր առարկաներ կ'ընդունի ու կը պահէ։

Թուրքիոյ եւ արտասահմանի մէջ կտրօններ եւ փոխանակագիրներ կը գանձէ, առեւտրական ապրանքներ կը գրաւառէ, զանազան տեսակ դրամներ կը փոխէ, կ'առնէ ու կը ծախէ։

Օսմ. Կայս. Պանքան իբր աւանդ կ'ընդունի, պահպանման փոքր վարձքի մը փոխարէն, ամէն տեսակ արժեթուղթեր, [illegible] կամ ոսկի, [illegible] կամ կրպակներ։ Արժեթուղթերը կը պահուին Ղալաթիոյ արկղատուներու մէջ [illegible] (պետական եւ [illegible]), որոնց [illegible] կ'ընծայեն։ [illegible] մը կը յանձնէ, որուն մէջ [illegible] [illegible] մէջ [illegible]։

Օսմ. Կայս. Պանքան պայմանագիր կը կնքէ, առանց միջնորդչէքի, առանց [illegible] արժեթուղթերուն կտրօնները, Կ. Պոլսոյ մէջ վճարելի։ Արտասահմանի մէջ գանձելի կտրօններուն համար չափաւոր միջնորդչէք մը կ'առնուի եւ օրուան փոխանակագինին համաձայն։ Անոր միջոցով հաշուոյն կ'անցուի պայմանաժամին կամ գանձումի օրուան փոխանակագինով։

Ժամանակին գանձուելու համար՝ աւանդ դրուած արժեթուղթերուն կտրօնները պայմանաժամէն 20 օր առաջ կը կտրուին։

Օսմ. Կայս. Պանքան իբր աւանդ արժեթուղթեր կ'ընդունի նաեւ իր արտասահմանի գործակալութեանց մէջ՝ Լոնտոն ու Փարիզ, իր գլխաւոր մասնաճիւղերուն մէջ՝ Աղեքսանդրիա, Գահիրէ, Իզմիր, Պէյրութ, եւայլն, ինչպէս նաեւ իր գլխաւոր թղթակիցներուն մօտ՝ Աթէնք, Պերլին, Պրիւսէլ, Համպուրկ, Վիէննա, եւայլն։ Տեղեկատուն [illegible] աւանդատուին տրամադրութեան տակ դրուած է. կամ իր հաշուոյն անցուած, Կ. Պոլսոյ մէջ։ Այն յաճախորդները, որոնց արժեթուղթերը ի պահ դրուած են, կրնան իրենց խնդրանքին վրայ, պահ առած տեղերէն առնել կամ իրենց հասցէին ղրկել տալ։

Օսմ. Կայս. Պանքան կը կատարէ ամէն կարգի առեւտրական հրամաններ մեր եւ օտար հրապարակներու վրայ. գնում եւ վաճառում կը կատարէ կանխիկ կամ պայմանաժամով։ Հանրութեան տրամադրութեան տակ կը դնէ, օրուան գնով, կարգ մը արժեթուղթեր, ինչպէս Ռումէլիի երկաթուղիի, Օսմանեան Պրէտի Ֆոնսիէի Ռանթաստեր եւ այլ. Պանքային պարտաթուղթերը, Օսմ. Ապահովագրական Ընկերութեան, եւայլն բաժնեթուղթերը։ Ամերիկեան կերպով յանձնելի են այս արժեթուղթերը։

Օսմ. Կայս. Պանքան կը ստանձնէ արժեթուղթերու վրայ ամէն գործառնութիւններ. փոխանակում, կտրօններու նորոգում, եւլն., մասնաւոր սակացոյց մը համաձայն։ Օսմանեան եւ օտար արժեթուղթերու վրայ փոխառութիւն կ'ընէ հաշուեկշռոյով և շատ չափաւոր պայմաններով։ Իրենց պայմանաժամէն առաջ կը զեղչէ կարգ մը օսմանեան եւ օտար արժեթուղթերու կտրօններ։ Իր մասնաճիւղերուն մէջ գանձուած արժեթուղթերուն կտրօնները կը վճարէ, առանց միջնորդչէքի, ինչպէս 4% Օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերու, 1901-1905ի 4% Օսմ. փոխառութեան պարտաթուղթերուն եւ Պէտտ նաւահանգստին 6% փոխառութեան պարտաթուղթերուն կտրօնները։

Օսմ. Կայս. Պանքան բաժին մը հաստատած է՝ Սակարանի արժեթուղթերուն վրայ տեղեկութիւններ տալու, անոնք Սակարանին մէջ ընդունուած ըլլան կամ ոչ։ Այս տեղեկութիւնները ձրի կը տրուին։

Օսմ. Կայս. Պանքան կ'երաշխաւորէ ընդդէմ հարիւրէն հարիւր վճարելէ առաջ եկած կորուստը, վիճակահանութեան միջոցաւ, ալյինքն վճարման գինով։ Ապահովութեան սակը, որ փոփոխական է, կը հաղորդուի ուզողին։

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ

ԸՆԴՀ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՀԻՄՆԵԱԼ՝ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ

1892 Օգոս. 2/14 եւ 1320 Սէֆէր 20 թուակիր Ֆէրմանով

Դիմել Ընկերութեան կեդր. գրասենեակը, Ղալաթիա, Նազըր խան, Հէզարէն փողոց, թիւ 14, Քօօբէրաթիվ վաճառատան դիմաց, կամ հետեւեալ հասցէներուն.

Պոլիս, մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Եէնի Ճամիի հրապարակ.

Պոլիս, Մ. Ի. Սասօբ, Շէյխ իւլ Իսլամ խան, Պահճէ Գաբու Թիւ 10.

Պոլիս, Ապտի պէյ և Ընկ. Վէզնէճիլէր փողոց.

Պոլիս, Գ. Ս. Այմէլօղլու, Էմին-Էօնիւ, Պահչէ Գաբու Իզմիր փողոց.

Գատըգիւղ, Ալեքսանդր Անաստասիադիս չուկայի հրապարակ.

Գատըգիւղ, Մ. Ա. Անդրէա, Մոտա ճամբան.

Պէօյիւքտէրէ, Մ. Ա. Տէմարքի.

Բերա, Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Մեծ Փողոց.

Շիշլի, Մ. Է. Ռոսի, Պէօյիւքտէրէ ճամբան, Թիւ 137.

Ղալաթիա, Մ. Ա. Բիրխանց, Թիւ 12 Թիւնէլ խան.

Մեծ Կղզի, Ռէսուլ էֆ.

Մօտըգիւղ, Մ. Ա. Անկէլիտէս. Գօչու բաշի հրապարակ.

Սան Ստէֆանօ, Պէչէճեան էֆ.։

17 Գործակալութիւնք օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ։

ԱՆԱՏՈԼՈՒԻ ՕՍՄ. ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երթեւեկութիւն կառախումբերու 1909 մարտ 1 (Ն. Տ.) երկուշաբթի օրէն սկսեալ

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐ - ԳՈՆԻԱ

ԵՐԹ Կառք 228 խառն Առ.		ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կառք 224 խառն Իրկ.
ժ. վ.				ժ. վ.
10 20	մկն.	Էսկի-Շէհիր	ժմն.	1 32
11 02	»	Կէօքճէ Քըսըք	մկն.	12 52
12 —	»	[illegible]	»	12 10
12 59	»	Ալթընթաշ	»	11 12
1 41	»	Չէքիրլէր	»	10 28
2 40	»	Տէօյէր	»	9 35
3 09	»	Իհսանիյէ	»	8 50
3 34	»	Համամ	»	8 24
3 41	»	Կազլըկէօլ համամ	»	8 14
4 11	ժմն.	Աֆ. Գարահիսար	մկն.	7 43
4 31	մկն.	Աֆ. Գարահիսար	ժմն.	7 28
5 11	»	Պէօյիւք Չօպանլար	»	6 50
6 06	»	Չայ	»	6 03
6 51	»	Իսհագլը	»	5 10
7 15	»	[illegible]	»	4 45
7 46	»	Աք շէհիր	»	4 23
8 18	»	[illegible] քէօյ	»	3 43
9 —	»	[illegible] քէօյ	»	3 05
9 38	»	Իլկըն	»	2 33
10 25	»	Գատըն-Խանը	»	1 39
11 20	»	Սէրտ-Խան	»	12 57
11 52	»	Մէյրամ	»	12 17
12 52	»	[illegible]	»	11 12
1 30	ժմն.	Գոնիա	մկն.	10 30
Իրկ.				Առ.

ԷՍԿԻ ՇԷՀԻՐ - ԷՆԿԻՒՐԻ

ԵՐԹ Կառք 122 խառն Առ.		ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կառք 121 խառն Իրկ.
ժ. վ.				ժ. վ.
12 —	մկն.	Էսկի Շէհիր	ժմն.	10 —
1 44	»	Աղ Բունար	մկն.	9 18
1 24	»	Ալփու Քէօյ	»	8 46
2 4	»	Պէյլիք Ախըր	»	7 58
3 9	»	Սարըքէօյ	»	7 1
4 58	»	Պիչէր	»	6 4
4 35	»	[illegible]	»	5 27
5 9	»	Պէյլիք Քէօփրի	»	5 —
6 3	»	Բօլաթլը	»	4 16
7 21	»	[illegible] Քէօյ	»	2 49
8 15	»	Սինճան Քէօյ	»	1 47
9 —	»	Էնկիւրի	»	1 —
Իրկ.				Առ.

ՀԱՄԻՏԻԷ - ԱՏԱՊԱԶԱՐ

ԵՐԹ Կառք 484 խառն Իրկ.		ԿԱՅԱՐԱՆ		ԴԱՐՁ Կառք 481 խառն Առ.
ժ. վ.				ժ. վ.
7 17	մկն.	Համիտիէ	ժմն.	5 22
7 35	ժմն.	Ատա-Բազար	մկն.	5 40

ԱԼԱՅՈՒՆՏ - ՔԷՕԹԱՀԻԱ

ԵՐԹ	Կռ. 322 խռ. Առ.	324 խռ. Իր.
Կայարան	ժ. վ.	ժ. վ.
Ալայունտ մկն.	1 05	11 15
Քէօթահիա ժմն.	1 25	11 35
ԴԱՐՁ	Կռ. 321 խռ. Առ.	323 խռ. Իր.
Կայարան	ժ. վ.	ժ. վ.
Քէօթահիա մկն.	12 10	10 55
Ալայունտ ժմն.	12 30	10 35

WILSON LINE HULL CONSPLE-NOVOROSSISK-ODESSA

ԹՈՄԱՍ ՈՒԻԼՍԸՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Ընդմէջ Հուլի, Կ. Պոլսոյ եւ Օտեսայի

Շոգենաւ	Թոնօ	Շոգենաւ	Թոնօ	Շոգենաւ	Թոնօ	Շոգենաւ	Թոնօ	Շոգենաւ	Թոնօ
[illegible]	1062	[illegible]	1211	[illegible]	1381	[illegible]	2709	[illegible]	[illegible]
[illegible]	2607	[illegible]	938	[illegible]	[illegible]	[illegible]	3657	[illegible]	[illegible]
[illegible]	2341	[illegible]	2382	[illegible]	1600	[illegible]	1057	[illegible]	[illegible]
[illegible]	2277	[illegible]	1715	[illegible]	[illegible]	[illegible]		[illegible]	[illegible]
[illegible]	1989	[illegible]	504	[illegible]	[illegible]	[illegible]	2419	[illegible]	[illegible]
[illegible]	1264	[illegible]	2101	[illegible]	[illegible]	[illegible]	1051	[illegible]	[illegible]
[illegible]	1421	[illegible]	1620	[illegible]	1080	[illegible]	4100	[illegible]	[illegible]
[illegible]	1371	[illegible]	1341	[illegible]	1052	[illegible]	4056	[illegible]	1671
[illegible]	1837	[illegible]	954	[illegible]	[illegible]	[illegible]	1835	[illegible]	[illegible]
[illegible]	1244	[illegible]	1828	[illegible]	1700	[illegible]	[illegible]	[illegible]	1911
[illegible]	1094	[illegible]	349	[illegible]	1052	[illegible]	810	[illegible]	1369
[illegible]	2729	[illegible]	1592	[illegible]	2372	[illegible]	3395	[illegible]	[illegible]
[illegible]	1831	[illegible]	3060	[illegible]	1863	[illegible]	1565	[illegible]	1980
[illegible]	4235	[illegible]	1143	[illegible]	2131	[illegible]	1612	[illegible]	1300
[illegible]	2905	[illegible]	1011	[illegible]	784	[illegible]	1769	[illegible]	
[illegible]	895	[illegible]	1695	[illegible]	1378	[illegible]	188	[illegible]	

Ընդհանուր վաճառքով Հուլէն հոս հասած են.

Moroffo շոգենաւը, նաւապետ Մաք Լօուէն։

Alkppo շոգենաւը, նաւապետ Պրանտլէյ, ապրիլ 17ին։

Ընդհանուր վաճառքով Հուլէն հոս կը սպասուի.

Alkppo շոգենաւը, նաւապետ Հիւք, մայիս 3ին։

Դիմել Գործակալներուն Ս. ՀԱՅՏ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ [illegible] Ղալաթիա [illegible] 18

ՌՕՍԻԱ

COMPAGNIE ROSSIA D'ASSURANCES

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՌՈՒՍԻՈՅ ԿԱՅՍԵՐ 1881Ի ՀՐԱՄԱՆԱԳՐՈՎ ԱՐՏՕՆՈՒԱԾ

Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Բեդերսպուրկ

Ընկերութիւնը խիստ նպաստաւոր պայմաններով ապահովագրութիւններ կը կատարէ ընդդէմ հրդեհի, ամէն տեսակ արկածներու, համբորդութեան պատահարներու, երկաթուղիի ու շոգենաւի մէջ, ապրանքներու փոխադրութեան ու բաւարարելու? [illegible] դէմ։

Ընկերութեան դրամագլուխը՝ ամբողջովին վճարուած	10,666,666 Ֆր.
Երաշխաւորութեան գումար	162,600,000 »
Ապահովագրեալներուն վճարուած գումար	460,946,000 »
1906 տարուան մէջ գանձուած ապահովագին ու տոկոս	75,130,000 »

Ամէն տեսակ տեղեկութեանց համար դիմել

Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին. Աղաբէկեան խան Վօյվօտա Ղալաթիա։

Պոլսոյ գործակալութեան, Տիւթիւնճիւտէ խան Այըր Էֆէնտի ճամբան, թիւ 26։

Տնօրէն, Կ. Պոլսոյ մասնաճիւղին Ա. ՀԻՒՐՄԻՒԶ 11 50—36

Cie RUSSIE

Navigaiion à Vapeur et de Commerce

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Շաբաթուան երթեւեկութիւններ

Ապրիլ

Դշ. 15/28	Ինէպօլի, Սինօպ, Սամսոն, Օրտու, Կիրասոն, Տրապիզոն, Րիզէ և Պաթում. կէս օրէն առաջ ժամը 10ին։
Դշ. 15/28	Օտեսա. Իրիկուան ժամը 4ին։
Եշ. 16/29	Իզմիր, Պիրէոն և Աղեքսանդրիա. ժամը 10ին։
Եշ. 16/29	Օտեսա. ժամը 4ին։
Ուր. 17/30	Սեվաստոպոլ. ժամը 10ին։
Շբ. 18/1	Օտեսա. ժամը 10ին։
Շբ. 18/1	Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր, Քիօս, Հռոդոս, Մէրսին, Իսքէնտէրուն, Թրիպոլի, Պէյրութ, Հայֆա, Եաֆա, Բոռ-Սաիտ և Աղեքս. ժամը 4ին։

ՄՕՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՑԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Համբորդ եւ ապրանք փոխադրող շոգենաւեր

Ա. ԿԱՐԳԻ	Բ. ԿԱՐԳԻ
Սեգի	Նայլօգրիւս
Միեիս	Էմկյաթօ
Ռափաէօ	Պուգիրիս
Թէկյզըր	Մօթրիս
Նարդօս	Ցայկի
Նամկարիմ	Թտէ
	Թիտոս

[illegible] շոգենաւը [illegible] Լիվըրփուլէն [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]։

[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]։

[illegible] [illegible] [illegible] Ղալաթիա [illegible]։

[illegible] [illegible] [illegible]։

Դիմել [illegible] Մ. ՄՈՒՍՍԷՐԼԻ եւ Ընկ Գործակալք [illegible] խան, Գալաթ [illegible] [illegible] ՄՕՍ Էֆ. [illegible] Պէյրա, [illegible]

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՂՏԱՏԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ

Ժամանակացոյց կռխմբ. երու երթեւեկ.

1909 մարտ 1 (Ն. Տ.) Բշ. օրէն սկսեալ

ԳՈՆԻԱ — ԷՐԷՅԼԻ — ՊՈՒԼԿՈՒՐԼՈՒԻ ԳԻԾ

ԵՐԹ			Կռխմբ. 632 Առաջ. եւ Ահ. Առաւ.
Կայարան			
Գոնիա		մկն.	11 —
Գաչըն խան			11 31
Չումրա			12 15
Արըզ Էօրէն			12 43
Մանտասուն			1 12
Գարաման		ժմն.	1 43
		մկն.	1 58
Սիտրովա			2 24
Այրանճը-Ճէրչէնա			3 14
Ալանձա			3 50
Էրէյլի		ժմն.	4 15
		մկն.	4 45
Պուլկուրլու	իրիկուն	ժմն.	5 —
ԴԱՐՁ			Կռխմբ. 631 Առաջ. եւ Ահ. Իրիկուն
Կայարան			
Պուլկուրլու		մկն.	5 20
Էրէյլի		ժմն.	5 38
		մկն.	7 20
Ալանձա			7 47
Այրանճը-Ճէրչէնա			8 31
Սիտրովա			9 13
Գարաման		ժմն.	9 37
		մկն.	9 52
Մանտասուն			10 25
Արըզ Էօրէն			10 54
Չումրա			11 30
Գաչըն խան			12 06
Գոնիա	իրիկուն	ժմն.	12 35

Khedivial Mail Line

(Քէտիվիալ Մէյլ Լայն)

Շոգենաւային Ընկերթ.

Շաբաթական ամենէն արագ երթեւեկը Պոլսոյ եւ Աղեքսանդրիոյ միջեւ

«Օսմանիէ» շոգենաւը, նաւապետ Կաթէսչի, կիրակի, 25 ապրիլ 1909 (Ը. Ն.), կէս օրին Աղեքսանդրիայէն հոս կը ժամանէ. իսկ երեքշաբթի 27 ապրիլ 1909 կէս օրէն ետքը ժամը 3ին պիտի մեկնի Աղեքսանդրիա, հանդիպելով Իզմիր և Պիրէոն։

ՍՈՒՐԻՈՅ ԳԻԾ

«Ասուան» շոգենաւը նաւապետ Վաչաքսի ապրիլ 21ին հոս հասնելով, ապրիլ 24ին համբայ պիտի ելլէ դէպի Կէլիպօլը, Տարտանէլ, Միտիլլի, Իզմիր, Սագըզ, Հռոդոս, Մէրսին, Իսքէնտէրուն, Սուրիական Տրիպոլիս, Պէյրութ Հայֆա, Եաֆա, Բօրթ-Սայիտ և Աղեքսանդրիա։

Տեղեկութեանց համար դիմել Ընկերութեան կեդրոնատեղին, Ղալաթիա, քարափին վրայ, Մէյմէնէթլի խան, իսկ մասնաճիւղը՝ Պոլիս, Վալիտէ Սուլթան խան։

[illegible] ԳԱՐԵԳԻՆ ՊՕԶԱՃԵԱՆ